

Årsrapport 2018

Gjensidige Pensjonsforsikring AS

Årsberetning 2018

Gjensidige Pensjonsforsikring AS (GPF) er et heleid datterforetak av Gjensidige Forsikring ASA og har hovedkontor i Oslo. Foretakets virksomhet er rettet mot liv- og pensjonsmarkedet og det tilbys produkter til privat- og bedriftsmarkedet. Foretaket ble etablert i 2005 og fokuserer på salg av innskuddsbaserte pensjonsordninger og risikodekninger både til næringslivskunder og til individuelle kunder.

Foretaket leverer produkter innen følgende hovedgrupper:

- Kollektiv tjenestepensjon - Innskuddsbaserte ordninger med tilknyttede risikodekninger
- Forvaltning av pensjonskapitalbevis og fripoliser
- Individuell pensjonssparing (unit linked)
- Individuell uførepensjon

Foretaket tilbyr utelukkende eksternt forvaltede fond som plasseringsalternativ.

Distribusjon av foretakets produkter skjer hovedsakelig gjennom morforetaket Gjensidige Forsikring ASA. I tillegg benytter GPF seg av andre eksterne samarbeidspartnere. Private pensjonsprodukter distribueres på nett og gjennom et salgssenter hos Gjensidige Bank AS.

Året som gikk

GPF oppnådde et meget godt resultat i 2018. Årsaken til fremgangen er først og fremst økte driftsinntekter som følge av vekst i kundeporteføljen og ikke minst i kapitalen til forvaltning. I tillegg ble det oppnådd god finansavkastning særlig knyttet til eiendomsinvesteringene. For fripolisene var avkastningen langt over den garanterte forpliktelsen og dette gjorde det mulig å ferdigstille reservering for langt liv. I tillegg ble det oppnådd et godt risikoresultat for denne porteføljen som delvis ble tildelt kundene gjennom oppskrivning av ytelsene. Resten av risikooverskuddet ble tildelt risikoutjevningsfondet (RUF) og bidro til foretakets resultat. God finansavkastning medførte også økte finansinntekter for foretaket, særlig gjennom bidrag fra øvrig kollektivportefølle.

Salgsmessig har året også vært godt, og over forventning. Sammenholdt med fraflytning på et forventet nivå så er foretaket godt fornøyd med dagens kundebestand. Gledelig er det også å se at trenden fra i fjor fortsatte gjennom et større innslag av storkunder.

Markedsandelen innen kollektiv innskuddspensjon utgjorde 9,6 prosent og 7,6 prosent innenfor individuell pensjon. Markedsandelen for tilflyttede private pensjonsmidler utgjorde 14,8 prosent og 11,4 prosent for kollektive pensjonsmidler. For individuell uførepensjon var markedsandelen 19,1 prosent. (Kilde: Finans Norge / tredje kvartal 2018).

Resultat

Premieinntektene beløp seg til 5.040,7 millioner kroner i 2018. Av dette var henholdsvis 3.441,3 millioner kroner forfalte premier og 1.599,4 millioner kroner tilflyttede midler. Til sammenlikning utgjorde premieinntektene i 2017 5.113,7 millioner kroner, hvorav 3.094,7 millioner kroner var forfalte premier og 2.019,0 millioner kroner var tilflyttede midler. Forfalte premier økte som følge av vekst i kundeporteføljen relatert til kollektiv innskuddspensjon og individuell uførepensjon.

For fripoliseporteføljen ble det realisert et finansresultat utover garantert rente på 88,8 millioner kroner. GPF har gjennom 2018 fulgt en konservativ investeringsstrategi. Livselskapene er pålagt å styrke premiereservene innen 2021, slik at de er i stand til å dekke forventede økende fremtidige forpliktelser som følge av en generelt økende levealder. Årets finansavkastning var tilstrekkelig for å

dekke det gjenværende reserveringsbehovet. Samlet oppreservering for langt liv ved utløpet av året utgjorde 214,0 millioner kroner hvorav 17,6 ble tilført i 2018. Totale tilleggsavsetninger knyttet til fripoliseporteføljen var ved utgangen av året 224,3 millioner kroner mot 162,7 millioner kroner i 2017.

For den øvrige kollektivporteføljen ble det oppnådd 80,0 millioner kroner i finansresultat. Av dette ble 46,9 millioner kroner tildelt kundene, hvorav 43,5 millioner kroner var i henhold til garantert avkastning. GPF sin andel av avkastningen knyttet til den øvrige kollektivporteføljen endte på 33,1 millioner kroner.

Resultat av ikke-teknisk regnskap endte på 6,2 millioner kroner.

Erstatningskostnadene utgjorde 1.833,5 millioner kroner i 2018 og 1.659,2 millioner kroner i 2017.

Forsikringsrelaterte driftskostnader beløp seg til 241,0 millioner kroner i 2018 inkl. kostnader fakturert for konserntjenester. Totale kostnader i 2017 var 227,3 millioner kroner. Kostnadsutviklingen er som forventet.

For regnskapsåret 2018 oppnådde GPF et resultat etter skattekostnad på 125,4 millioner kroner, mot 75,9 millioner kroner i 2017. Fremgangen skyldes vekst i portefølle, god finansavkastning og økt risikoresultat på fripolisene.

Gitt Gjensidiges strategi innen pensjonsforsikring bekrefter styret at forutsetningen om fortsatt drift er til stede. Årsregnskapet for 2018 er satt opp under denne forutsetning. Markedet for innskuddsbasert pensjon er i vekst og foretaket er godt posisjonert for å ta del i denne. Den positive resultattrenden for foretaket er forventet å fortsette.

Avkastning

GPF tilbyr tre hovedalternativer for forvaltning av innskuddspensjon, aktiv, kombinert og indeks forvaltning. Kundene kan velge mellom ulike risikoprofiler: trygg, balansert, offensiv og alderstilpasset.

Året 2018 var et vanskelig år for aksjemarkedene. Oslo børs falt 1,8 prosent mens S&P 500 falt 6,2 prosent og Euro stoxx 50 falt 14,3 prosent i lokalvaluta. Fremvoksende økonomier falt 14,6 prosent målt i USD. Desember hadde et markant fall i aksjemarkedene og er den verste desember måned siden 1931. Kronen svekket seg 5,4 prosent mot USD og 0,5 prosent mot EUR

Kreditspreader økte i 2018 og medførte at global High Yield indeksen falt 3,3 prosent i USD og amerikansk investmentgrade indeksen falt 2,5 prosent. Sentralbanken i USA (FED) økte renten fire ganger i løpet av 2018. Forventningene til antall fremtidige renteøkninger er blitt lavere i løpet av det siste kvartalet i 2018.

Kombinert pensjonsprofil aksjer hadde en avkastning på minus 7,6 prosent og Kombinert pensjonsprofil renter hadde en avkastning på minus 0,1 prosent

Den bokførte avkastningen på fripoliseporteføllene var 5,6 prosent, mens den verdjusterte avkastning var 4,3 prosent. Gjennomsnittlig rentegaranti for fripoliseporteføljen er på 3,3 prosent. For den øvrige kollektivporteføljen ble den bokførte avkastningen 4,8 prosent og verdjusterte avkastningen 3,6 prosent.

Balanse

Forvaltningskapitalen økte med 1.989,2 millioner kroner i løpet av 2018, og utgjorde 30.688,2 millioner kroner ved utløpet av året. Foretaket hadde pr. 31.12.2018 en total balanse på 32.370,3 millioner kroner. Av dette utgjorde egenkapitalen 2,6 prosent.

Foretaket har aktivert anskaffelse og utvikling av IT systemer under immaterielle eiendeler.

Solvens II

Solvens II regelverket trådte i kraft i 2016. GPF har arbeidet med implementering av dette helt siden oppstarten av foretaket i 2006. Den europeiske forsikringstilsynsmyndigheten EIOPA har tidligere offentliggjort anbefalinger om forberedelser til Solvens II, som ble gjort gjeldende allerede fra 1. januar 2014. Anbefalingene dekker system for risikostyring og internkontroll, egenvurdering av risiko og solvens (ORSA), rapportering til tilsynsmyndighetene samt forhåndsdialog om interne modeller. Anbefalingene er blitt implementert og fulgt opp i GPF. Foretaket har tatt i bruk standardmodellen for kapitalmodellering og beregning av solvenskapital. Det har blitt utarbeidet ORSA-rapporter siden 2013. I tillegg deltok foretaket i Finanstilsynets frivillige prøverapportering for pilar 3-data i 2015. Arbeidet med Solvens II har høy prioritet og involvert ressurser fra hele organisasjonen, inklusive spesialistkompetanse fra morforetaket Gjensidige Forsikring ASA.

Ved utgangen av 2018 rapporterte foretaket en solvensmargin på 143,0 prosent. Dette etter at det ble utstedt et ansvarlig obligasjonslån på 300,0 millioner kroner i 1. kvartal 2016 for å styrke foretakets kapitalbase. Den oppnådde solvensmarginen er på et tilfredsstillende nivå og det er ikke behov for å iverksette ytterligere tiltak.

Organisasjon

Ved utløpet av 2018 hadde foretaket 62 ansatte. Alle arbeider ved foretakets hovedkontor. Hoveddelen av de ansatte er engasjert i avtaleforvaltning og kundeåndring. I tillegg er det egne avdelinger for produktutvikling og faglig støtte, samt en egen IT-driftsavdeling som vedlikeholder fagsystemene.

Salg av kollektive pensjonsordninger skjer gjennom morforetaket Gjensidige Forsikring ASA. Her engasjerer GPF et rådgiverkorps bestående av 15 ansatte pensjonsrådgivere som er spredt utover i landet med Oslo, Bergen og Trondheim som geografiske sentre. Salget retter seg først og fremst mot flyttemarkedet av innskuddsordninger og mot overgangsmarkedet fra ytelsesordninger til innskuddsordninger. I tillegg er det etablert et salgssenter i Oslo for telefonsalg mot Gjensidige Forsikring s bedriftskunder. Ved utgangen av året var 8 ansatt i dette senteret. Hos Gjensidige Bank AS arbeider det 7 investeringsrådgivere med blant annet salg av private pensjonsprodukter. Disse er lokalisert i Oslo og omegn.

Operasjonell risiko

Foretaket vurderer løpende sin egen risikosituasjon i henhold til vedtatte rutiner for internkontroll. Som en del av det årlige plan- og budsjettarbeidet utarbeides det en risikovurdering hvor de viktigste risikoer på kort og lengre sikt beskrives sammen med nødvendige tiltak. Denne vedtas av styret som en del av plan- og budsjettprosessen og følges opp jevnlig gjennom året.

Finansiell risiko

Finansiell risiko er et samlebegrep for flere typer risiko i forbindelse med finansielle eiendeler. Finansiell risiko kan inndeles i markedsrisiko, kredittrisiko og likviditetsrisiko. Disse risikotypene oppstår gjennom GPF sine investeringsaktiviteter. De styres på aggregert nivå og ivaretas gjennom den kapitalforvaltningsstrategi som er utarbeidet for foretaket.

GPF har egen eksponering i finansielle instrumenter gjennom handelslageret. Dette er en teknisk beregnet beholdning som oppstår hovedsakelig som følge av intern behandlingstid for kjøp og salg av fondsandeler på vegne av kundene.

Kollektivporteføljen består av to porteføljer:

- Fripoliseporteføljen
- Øvrig kollektivportefølje.

Fripoliseporteføljen og deler av den øvrige kollektivporteføljen har garantert minimumsrente ovenfor kundene og utgjør således en finansiell risiko. Gjennomsnittlig garantert rente for fripolisene var 3,3 prosent per 31.12.2018. For den øvrige kollektivporteføljen var den 2,5 prosent. De viktigste komponentene knyttet til kollektivporteføljen er risiko i forbindelse med aksjekursutvikling, renterisiko og kredittrisiko. Risikostyring og kapitalforvaltning skjer i samsvar med gjeldende regelverk gjennom en forvaltningsavtale med Gjensidige Bank AS, som igjen bruker morforetaket Gjensidige Forsikring ASA.

Selskapskapitalen holdes i form av bankinnskudd i norske kroner, samt investering i pengemarkedsfond.

Risiko for tap på fordringer anses som liten.

Forsikringsrisiko

GPF tilbyr forsikringsprodukter i form av pensjoner, da i hovedsak som kollektiv og individuell uførepensjon. Det er videre tilknyttet innskuddsfritak ved ervervsmessig uførhet på medlemmer i innskuddsordningen. Det er også en begrenset portefølje med etterlattedekninger (Ektefellepensjon/Barnepensjon).

Det er ved utgangen av 2018 ca. 286.000 individer med uførepensjon, hvorav ca. 62.000 var eksponert gjennom obligatorisk tjenestepensjon. Antall individer som er eksponert for døds- og overlevelsesrisiko er beskjedent målt opp i mot uførerisikoeksponeringen.

Forsikringsrisikoen anses som tilfredsstillende og usikkerheten rundt ikke meldte saker er ivaretatt gjennom erstatningsavsetningene.

Foretaket har reassuranseavtale med morforetaket Gjensidige Forsikring ASA og eksterne tilbydere som gir en tilfredsstillende dekning ved større variasjoner i inntrufne erstatningstilfeller.

Arbeidsmiljø

Arbeidsmiljøet er godt hvilket bekreftes gjennom personaltilfredshetsundersøkelser. Det har ikke vært registrert skader eller ulykker på arbeidsplassen. Sykefraværet utgjorde 3,7 prosent av samlet arbeidstid.

Likestilling

Ved utgangen av 2018 var av foretakets 62 ansatte, 33 kvinner og 29 menn. Foretakets styre bestod av 2 kvinner og 2 menn. Det legges vekt på å ha en mest mulig lik fordeling mellom kjønn på alle stillingsnivåer, og under ellers like vilkår vil underrepresentert kjønn bli prioritert i f. m. ansettelse. Arbeidstidsordninger i foretaket følger de ulike stillinger og er uavhengig av kjønn.

Ytre miljø

Foretaket forurenser ikke det ytre miljøet mer enn vanlig og er omfattet av Gjensidiges miljøpolicy.

Stilling og resultat

Etter styrets oppfatning gir det fremlagte resultatregnskapet og balansen med tilhørende noter et rettviseende bilde av driften og stillingen ved årsskiftet.

Resultat før andre inntekter og kostnader er på 125,4 millioner kroner. Av dette foreslås 100,0 millioner kroner tildelt morselskap i utbytte, 15,3 millioner avsettes til risikoutjevningsfond og resten overføres annen egenkapital. Det er heller ikke etter regnskapsårets utgang inntrådt forhold som etter styrets syn har betydning ved bedømmelse av regnskapet.

Oslo, 14. februar 2019

Styret i Gjensidige Pensjonsforsikring AS

Mats Gottschalk

Styreleder

Kari Østerud

Hans Aasnes

Ida Guldberg

Torstein Ingebretsen

Daglig leder

Resultatregnskap

Millioner kroner	Note	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Forfalte premier, brutto		3.441,3	3.094,8
Avgitte gjenforsikringspremier	4	(57,0)	(6,9)
Overføring av premiereserver fra andre forsikringsselskaper/pensjonskasser	18	1.599,4	2.019,0
Sum premieinntekter for egen regning	17	4.983,8	5.106,9
Inntekter fra investeringer i datterforetak og tilknyttede foretak		74,6	
Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		173,2	161,6
Verdiendringer på investeringer		(6,9)	30,2
Realisert gevinst og tap på investeringer		2,9	44,4
Sum netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	13/17	243,7	236,2
Inntekter fra investeringer i datterforetak og tilknyttede foretak		41,0	
Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		20,8	18,6
Verdiendringer på investeringer		(2.070,3)	1.003,8
Realisert gevinst og tap på investeringer		809,8	948,0
Sum netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	17	(1.198,6)	1.970,3
Andre forsikringsrelaterte inntekter	17	150,5	130,4
Utbetalte erstatninger, brutto	19	(572,3)	(464,1)
- Gjenforsikringsandel av utbetalte erstatninger	4	5,5	36,1
Overføring av premiereserve og tilleggsavsetninger til andre forsikringsselskaper/pensjonskasser	18	(1.266,8)	(1.231,2)
Sum erstatninger	19	(1.833,5)	(1.659,2)
Endring i premiereserve, brutto		(516,8)	(552,4)
Endring i gjenforsikringsandel av premiereserven		29,8	(2,6)
Endring i tilleggsavsetninger		(64,8)	(12,2)
Endring i kursreguleringsfond		49,0	(27,8)
Endring i premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv		0,6	
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelsen - kontraktfastsatte forpliktelser	17	(502,2)	(595,1)
Endring i premiereserve		(2.325,6)	(5.774,2)
Endring i premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv		904,3	917,8
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelsen - særskilt investeringsportefølje	17	(1.421,3)	(4.856,4)
Overskudd på avkastningsresultatet		(5,6)	(3,0)
Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene		(15,3)	
Sum midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktfastsatte forpliktelser		(20,9)	(3,0)
Forvaltningskostnader		(18,7)	(22,9)
Salgskostnader		(25,0)	(20,7)
Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader (inkl. prov. for mottatt gjenforsikring)	3	(197,3)	(183,6)
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader		(241,0)	(227,3)
Resultat av teknisk regnskap	17	160,5	102,7
Ikke-teknisk regnskap			
Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		13,0	12,6
Verdiendringer på investeringer		(3,9)	(2,5)
Realisert gevinst og tap på investeringer		2,2	2,6
Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen		11,4	12,7
Andre inntekter	11	6,8	
Andre kostnader	11	(12,1)	(11,8)
Sum forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen		(12,1)	(11,8)
Resultat av ikke-teknisk regnskap		6,2	0,9
Resultat før skattekostnad		166,6	103,6
Skattekostnad	15	(41,3)	(27,7)
Resultat før andre inntekter og kostnader		125,4	75,9
Estimatendringer knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger		(1,4)	(0,9)
Skatt på andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet	15	0,4	0,2
Totalresultat		124,3	75,2

Balanse

Millioner kroner	Note	31.12.2018	31.12.2017
Eiendeler			
Andre immaterielle eiendeler	5	58,1	49,2
Sum immaterielle eiendeler		58,1	49,2
<i>Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi</i>			
Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)		67,2	5,5
Rentebærende verdipapirer		852,6	746,4
Kontanter og kontantekvivalenter		98,6	97,4
Sum investeringer	6/12	1.018,4	849,3
Fordringer i forbindelse med direkte forretninger		3,5	7,0
Andre fordringer		161,1	104,8
Sum fordringer		164,7	111,8
Kontanter og kontantekvivalenter	12	80,2	175,7
Pensjonseiendeler	10	1,4	1,6
Sum andre eiendeler		81,7	177,3
Sum eiendeler i selskapsporteføljen		1.322,9	1.187,5
Aksjer og andeler i datterforetak og tilknyttede foretak	26	908,5	
<i>Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost</i>			
Investeringer som holdes til forfall	12	30,6	30,5
Utlån og fordringer	12	4.962,3	4.536,0
<i>Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi</i>			
Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	7/12		758,2
Rentebærende verdipapirer	7/12	612,5	615,0
Kontanter og kontantekvivalenter	7/12	46,6	60,4
Sum investeringer i kollektivporteføljen		6.560,4	6.000,1
Gjenforsikringsandel av forsikringsforpliktelsen i kollektivporteføljen		385,3	22,6
Aksjer og andeler i datterforetak og tilknyttede foretak	26	815,7	
<i>Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi</i>			
Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	8/12	19.811,5	20.034,3
Rentebærende verdipapirer	8/12	3.282,3	2.531,2
Utlån og fordringer	8/12	61,5	52,4
Kontanter og kontantekvivalenter	8/12	130,8	62,7
Sum investeringer i investeringsvalgporteføljen		24.101,8	22.680,6
Sum eiendeler i kundeporteføljen		31.047,5	28.703,2
Sum eiendeler		32.370,3	29.890,7

Millioner kroner	Note	31.12.2018	31.12.2017
Egenkapital og forpliktelser			
<i>Innskutt egenkapital</i>			
Aksjekapital/grunnfondsbeviskapital/garantifond	2	39,0	39,0
Annen innskutt egenkapital		81,8	80,9
Sum innskutt egenkapital		120,8	119,9
<i>Opptjent egenkapital</i>			
Risikoutjevningssfond		15,3	
Annen opptjent egenkapital		618,0	608,9
Sum opptjent egenkapital		633,2	608,9
Sum egenkapital		754,0	728,8
Annen ansvarlig lånekapital	11/12	299,7	299,6
Sum ansvarlig lånekapital mv.		299,7	299,6
Premiereserve		6.336,2	5.784,9
Tilleggsavsetninger		241,5	176,6
Kursreguleringsfond		5,7	54,7
Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.		2,9	2,2
Sum forsikringsforpliktelser i livsforsikring - kontraktfastsatte forpliktelser	16/23	6.586,4	6.018,4
Premiereserve		23.796,2	22.361,6
Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.		305,6	319,0
Sum forsikringsforpliktelser i livsforsikring - særskilt investeringsvalgportefølje	16/24	24.101,8	22.680,6
Pensjonsforpliktelser o.l.	10	2,5	1,9
<i>Forpliktelser ved skatt</i>			
Forpliktelser ved periodeskatt	15	12,5	15,8
Forpliktelser ved utsatt skatt	15	48,8	20,5
Sum avsetninger for forpliktelsen		63,8	38,1
Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring		79,4	89,3
Forpliktelser i forbindelse med gjenforsikring		350,3	
Andre forpliktelser		122,0	22,0
Sum forpliktelser	12	551,6	111,3
Andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter		13,1	14,0
Sum påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter		13,1	14,0
Sum egenkapital og forpliktelser		32.370,3	29.890,7

Oslo, 14. februar 2019

Styret i Gjensidige Pensjonsforsikring AS

Mats Gottschalk

Styreleder

Kari Østerud

Hans Aasnes

Ida Guldberg

Torstein Ingebretsen

Daglig leder

Oppstilling av endringer i egenkapital

Millioner kroner	Aksje- kapital	Annen innskutt egen- kapital	Ny måling av netto ytelses- basert pensjons- forpl./- eiendel	Risiko- utjevning- fond	Annen egen- kapital	Sum egen- kapital
Egenkapital per 31.12.2016	39,0	80,7	1,3		532,3	653,4
1.1-31.12.2017						
Andre inntekter og kostnader						
Resultat før andre inntekter og kostnader					75,9	75,9
Sum andre inntekter og kostnader			(0,7)			(0,7)
Totalresultat			(0,7)		75,9	75,2
Transaksjoner med eierne av foretaket						
Aksjebasert betalingstransaksjoner som gjøres opp i egenkapital		0,2				0,2
Egenkapital per 31.12.2017	39,0	80,9	0,6		608,3	728,8
Justering på grunn av endring i IFRS 2		0,8				0,8
Egenkapital per 01.01.2018	39,0	81,7	0,6		608,3	729,6
1.1-31.12.2018						
Andre inntekter og kostnader						
Resultat før andre inntekter og kostnader					125,4	125,4
Sum andre inntekter og kostnader			(1,1)			(1,1)
Totalresultat			(1,1)		125,4	124,3
Risikoutjevningfond				15,3	(15,3)	
Transaksjoner med eierne av foretaket						
Avsatt utbytte					(100,0)	(100,0)
Aksjebasert betalingstransaksjoner som gjøres opp i egenkapital		0,1				0,1
Egenkapital per 31.12.2018	39,0	81,8	(0,4)	15,3	618,4	754,0

Kontantstrømoppstilling

Millioner kroner	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
Netto innbetalte premier	5.008,7	5.090,9
Netto utbetalte erstatninger	(371,2)	(428,0)
Netto innbetaling/utbetaling ved flytting av premiereserver	(1.266,8)	(1.231,2)
Netto innbetaling/utbetaling vedrørende verdipapirer	(3.085,0)	(3.258,9)
Utbetaling til drift, inklusive provisjoner	(269,1)	(224,0)
Betalt skatt	(20,5)	(14,7)
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	(3,9)	(65,9)
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
Netto innbetaling/utbetaling ved kjøp og salg av eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr	(24,0)	(14,7)
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	(24,0)	(14,7)
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		
Netto innbetaling/utbetaling av ansvarlig lån	(11,9)	(11,7)
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	(11,9)	(11,7)
Netto kontantstrøm for perioden	(39,9)	(92,3)
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse	396,2	488,5
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt	356,3	396,2
Netto kontantstrøm for perioden	39,9	92,3
Spesifikasjon av beholdning av kontanter og kontantekvivalenter		
Kontanter og fordringer på/innskudd i kredittinstitusjoner ¹	356,3	396,2
Sum beholdning av kontanter og kontantekvivalenter	356,3	396,2
¹ Herav bundne midler på skattetrekkskontoer	13,5	8,4

Regnskapsprinsipper

Rapporteringsenhet

Gjensidige Pensjonsforsikring AS (GPF) er et foretak hjemmehørende i Norge. Foretakets hovedkontor er lokalisert i Schweigaards gate 14, Oslo, Norge. Aktivitetene i foretaket er liv- og pensjonsforsikring. Foretaket driver virksomhet i Norge.

Regnskapsprinsippene som benyttes i selskapsregnskapet er beskrevet nedenfor.

Grunnlag for utarbeidelse

Samsvarserklæring

Selskapsregnskapet er avlagt i samsvar med regnskapsloven og forskrift om årsregnskap for livsforsikringsforetak (FOR-2015-12-18-1824). Årsregnskapsforskriften bygger i stor grad på EU-godkjente IFRS' er og tilhørende fortolkningsuttalelser.

Nye standarder anvendt

IFRS 15 Inntekt fra kundekontrakter (2014)

GPF implementerte IFRS 15 med virkning fra 1. januar 2018. Standarden etablerer prinsipper for å rapportere nyttig informasjon om art, beløp, tidfesting og usikkerhet av inntekter og kontantstrømmer som kommer fra aktuelle kontrakter med kunder. En fem-trinns modell for å avgjøre hvordan og når inntekter innregnes, men den gjelder ikke for innregning av inntekter fra forsikringskontrakter, finansielle eiendeler eller leasingavtaler, som utgjør hovedsakelig alle foretakets inntektsstrømmer. Øvrige inntektsstrømmer, som for eksempel inntekter fra varesalg, inntekter fra salg og formidling av tjenester fra tredjepart og provisjonsinntekter utgjør en ubetydelig del av inntektene. For disse inntektene er den modifiserte retrospektive metoden med effekter fra første gangs anvendelse innregnet på dagen for implementering og uten omarbeiding av sammenligningstall, benyttet

Inntektsføring i GPF reguleres hovedsakelig av IAS39 og IFRS4. Inntekter som føres under andre inntekter er vurdert opp mot IFRS15. Den nye standarden har ikke gitt effekter på GPFs finansielle stilling, resultat eller kontantstrømmer.

Endringer i IFRS 2: Klassifisering og måling av aksjebaserte betalingstransaksjoner (2016)

GPF implementerte endringen i IFRS 2 med virkning fra 1. januar 2018, og det var en implementeringseffekt. Skatteforpliktelsen per 31. desember 2017 på 0,8 millioner kroner ble reklassifisert fra forpliktelse til egenkapital per 1. januar 2018.

Nye standarder og fortolkninger ennå ikke tatt i bruk

En rekke nye standarder, endringer i standarder og fortolkninger er utgitt for regnskapsår som begynner etter 1. januar 2018, har ikke blitt anvendt ved utarbeidelsen av dette regnskapet. De som kan være relevante for GPF er angitt nedenfor. GPF planlegger ikke å implementere disse standardene tidlig.

IFRS 9 Finansielle instrumenter (2014) i forsikringsvirksomhet

IFRS 9 omhandler regnskapsføring av finansielle instrumenter og trer i kraft for regnskapsperioder som begynner på eller etter 1. januar 2018. Standarden introduserer nye krav til klassifisering og måling av finansielle eiendeler, inkludert en ny forventet tapsmodell for innregning av verdifall, samt endrede krav til sikringsbokføring.

IFRS 9 inneholder tre primære målekategorier for finansielle eiendeler: amortisert kost, virkelig verdi over andre inntekter og kostnader samt virkelig verdi over resultatet. Finansielle eiendeler skal klassifiseres som enten til amortisert kost, til virkelig verdi over andre inntekter og kostnader eller til virkelig verdi over resultatet, avhengig av hvordan de forvaltes og hvilke kontraktsfestede kontantstrømegenskaper de har. IFRS 9 introduserer et nytt krav i forbindelse med finansielle forpliktelser øremerket til virkelig verdi, der endringer i virkelig verdi som kan henføres til forpliktelsens

kredittrisiko, presenteres i andre inntekter og kostnader heller enn i resultatet.

Tapsavsetninger skal i henhold til IFRS 9 måles ved bruk av en forventet tapsmodell i stedet for en inntrådt tapsmodell som i IAS 39. Reglene om verdifall i IFRS 9 vil komme til anvendelse på alle finansielle eiendeler målt til amortisert kost og renteinstrumenter til virkelig verdi over andre inntekter og kostnader. I tillegg omfattes også låneforpliktelser, finansielle garantikontrakter og leasingfordringer av standarden. Hvordan avsetninger for forventede kreditttap på finansielle eiendeler skal måles, avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden førstegangsinnregning. Ved førstegangsinnregning, og dersom kredittrisikoen ikke har økt betydelig, skal avsetningen tilsvare 12 måneders forventet tap. Dersom kredittrisikoen har økt vesentlig, skal avsetningen tilsvare forventet kreditttap over eiendelens levetid. Denne todelte metoden erstatter dagens nedskrivningsmodell.

Endringer i IFRS 4 Anvendelse av IFRS 9 Finansielle instrumenter sammen med IFRS 4 Forsikringskontrakter (2016)

Endringene i IFRS 4 tillater foretak som overveiende driver forsikringsvirksomhet mulighet til å utsette ikrafttredelsesdatoen for IFRS 9 til 1. januar 2022. Effekten av en slik utsettelse er at de berørte enheter kan fortsette å rapportere i henhold til gjeldende standard, IAS 39 Finansielle instrumenter.

GPF er et forsikringsforetak og har derfor besluttet å benytte seg av dette unntaket.

IFRS 16 Leieavtaler (2016)

IFRS 16 krever at alle kontrakter som tilfredsstiller definisjonen til en leieavtale skal rapporteres i leietakers balanse som bruksrettigheter og leieforpliktelser. Tidligere klassifisering av leieavtaler som enten operasjonell eller finansiell leie er fjernet. Kortsiktige leieavtaler (mindre enn 12 måneder) og leie av eiendeler med lav verdi er unntatt fra kravene. En leietaker skal innregne rett-til-bruk av eiendelene og leieforpliktelsene. Rentekostnader på leieforpliktelsene skal presenteres separat fra avskrivningskostnaden av bruksrettighetene. Avskrivningskostnaden vil presenteres sammen med øvrige avskrivninger, mens renteeffekten av diskontering vil presenteres som en finanspost. Ikrafttredelse av IFRS 16 er 1. januar 2019. Standarden forventes å ha effekt på Gjensidige Pensjonsforsikring's finansregnskap, gjennom en økning av foretakets innregnede eiendeler og forpliktelser og ved potensielt å påvirke presentasjonen og periodiseringen av innregningen i resultatregnskapet.

Estimert forventet beløp som vil bli innregnet som en leieforpliktelse og tilhørende rett-til-bruk eiendel på tidspunktet for implementering er cirka 30 millioner kroner.

For å fastsette om en kontrakt inneholder en leieavtale er det vurdert om kontrakten overfører retten til å kontrollere bruken av en identifisert eiendel. Dette er vurdert å være tilfelle for husleiekontrakter, leasingavtaler for biler og enkelte kontormaskiner etc. Sistnevnte gruppe faller imidlertid innunder innregningsunntaket basert på lav verdi. IT-avtaler er ikke vurdert å falle inn under IFRS 16 siden disse er basert på kjøp av kapasitet som ikke er fysisk adskilt og dermed ikke identifiserbare. Leieperioden vil bli beregnet basert på avtalens varighet tillagt eventuelle opsjonsperioder dersom disse med rimelig sikkerhet vil bli utøvet. Felleskostnader etc. vil ikke bli innregnet i leieforpliktelsen for husleiekontraktene. Diskonteringsrente for husleiekontrakten vil fastsettes ved å se hen til observerbar innlånsrente i obligasjonsmarkedet hvor GPF opererer. Renten vil tilpasses den faktiske leiekontrakts varighet etc.

GPF har innregnet sine leieforpliktelser til nåverdien av de gjenværende leiebetalinger diskontert med marginal lånerente på tidspunktet for førstegangsanvendelse, samt innregne tilhørende rett-til-bruk eiendeler til et beløp som tilsvarer leieforpliktelsen.

IFRS 17 Forsikringskontrakter (2017)

IFRS 17 etablerer prinsipper for innregning, måling, presentasjon og opplysninger av utstedte forsikringskontrakter. IFRS 17 er en kompleks standard som inneholder noen grunnleggende forskjeller i forhold til gjeldende regnskapsføring av måling av forpliktelser og innregning av fortjeneste. Forsikringskontrakter vil bli innregnet til en risikostjustert nåverdi av fremtidige kontantstrømmer pluss et beløp som representerer uopptjent resultat i gruppen av kontrakter (kontraktsmessig servicemargin). Hvis en gruppe av kontrakter er eller blir tapsgivende, vil tapet innregnes umiddelbart. Forsikringsinntekter, forsikringskostnader og finansielle forsikringsinntekter eller utgifter vil bli presentert separat. IFRS 17 er forventet og tre i kraft 1. januar 2022. Standarden forventes å påvirke konsernets regnskap gjennom en vesentlig endring av måling og presentasjon av inntekter og kostnader.

Øvrige endringer i standarder og fortolkningsuttalelser vil, ikke ha vesentlig effekt basert på våre foreløpige vurderinger med den virksomheten foretaket har per i dag.

Grunnlag for måling

Selskapsregnskapet er utarbeidet på grunnlag av historisk kost, med unntak av følgende:

- finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi

Presentasjonsvaluta

Regnskapet presenteres i norske kroner som er den funksjonelle valuta i foretaket. All finansiell informasjon er presentert i norske kroner, med mindre annet er angitt.

Som følge av avrundingsdifferanser kan det være at tall og prosentsatser ikke alltid lar seg summere helt nøyaktig.

Tilknyttede foretak

Tilknyttede foretak er foretak hvor GPF har betydelig innflytelse, men ikke kontroll over den finansielle og operasjonelle styringen.

Tilknyttede foretak regnskapsføres ved bruk av egenkapitalmetoden. Utdelinger som er mottatt reduserer investeringens balanseførte verdi. Investors andel av merverdier, innregnes på egen linje i resultatregnskapet.

Kontantstrømoppstillingen

Kontantstrømmer fra driftsaktiviteter presenteres etter den direkte metoden, som gir opplysninger om vesentlige klasser av inn- og utbetalinger.

Innregning av inntekter og kostnader**Premieinntekter**

Brutto forfalte premier inntektsføres med de beløp som forfaller i året. Premien blir normalt innkrevd i månedlige terminer, og det foretas derfor ingen periodisering av premiene for disse. For forsikringer som ikke har månedlig premie blir periodiseringen av opptjent premie ivarettatt ved avsetning til premiereserve i forsikringsfondet.

Overføring av premiereserve

Overført premiereserve fra andre foretak er ført over resultatregnskapet og gjeldende fra det tidspunkt foretaket har overtatt risiko med tilhørende forpliktelser. Tilflyttede tilleggsavsetninger vises ikke under premieinntekter, men under posten tilleggsavsetninger under endringer i forsikringstekniske avsetninger

Erstatningskostnader

Erstatninger viser årets utbetalte erstatninger i form av løpende pensjoner. Kostnadsføringen skjer på det tidspunktet kostnaden er påløpt.

Gjenforsikring

Premie for avgitt gjenforsikring reduserer forfalte bruttopremier, og periodiseres i takt med forsikringsperioden. Erstatningskostnaden reduseres med gjenforsikringsandelen.

Netto inntekter fra investeringer

Finansinntekter består av renteinntekter på finansielle investeringer, mottatt utbytte, realiserte gevinster knyttet til finansielle eiendeler, endring i virkelig verdi av finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, samt gevinster på finansielle derivater. Renteinntekter innregnes i resultatet ved bruk av effektiv rente-metoden.

Finanskostnader består av rentekostnader på lån, realiserte tap knyttet til finansielle eiendeler, endringer i virkelig verdi av finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, resultatført verdifall på finansielle eiendeler og resultatført tap på finansielle derivater. Alle lånekostnader innregnes i resultatet ved bruk av effektiv rente-metoden.

Resultat til forsikringskunder

Garantert avkastning på premiereserven og pensjonistenes overskuddsfond resultatføres under posten endringer i forsikringstekniske avsetninger.

Forsikringsrelaterte driftskostnader

Forsikringsrelaterte driftskostnader består av forsikringsrelaterte administrasjonskostnader, salgskostnader og forvaltningsprovisjoner.

Valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til funksjonell valutakurs på transaksjonstidspunktet.

Immaterielle eiendeler**Internt utviklet programvare**

Internt utviklet programvare som er anskaffet separat eller som en gruppe, vurderes til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte avskrivninger og akkumulerte tap ved verdifall. Nye immaterielle eiendeler balanseføres kun i den grad fremtidige økonomiske fordeler knyttet til eiendelen er sannsynlig og kostnad knyttet til eiendelen kan måles pålitelig.

Utviklingskostnader (både internt og eksternt generert) aktiveres bare dersom utviklingskostnaden kan måles pålitelig, produktet eller prosessen er teknisk og økonomisk mulig, det vil generere fremtidige økonomiske fordeler og foretaket har intensjon om og tilstrekkelige ressurser til å ferdigstille utviklingen og til å bruke eller selge eiendelen.

Avskrivninger

Immaterielle eiendeler avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid, fra det tidspunkt de er tilgjengelige for bruk.

Den estimerte utnyttbare levetiden for innværende og sammenlignbare perioder er som følger:

- internt utviklede IT-systemer 3 – 7 år

Avskrivningsperiode og avskrivningsmetode vurderes årlig. Eiendelen nedskrives dersom gjenvinnbart beløp er lavere enn balanseført verdi.

Forsikringstekniske avsetninger

Premieavsetning

Premiereserven består av inntektsført spareinnskudd, avsetninger for å dekke fremtidige forpliktelser for meldte forsikringstilfeller samt ordinær premiereserve for pensjonsforsikring (ytelsespensjon m/avkastningsgaranti) og uopptjent premie. Erstatningsavsetningene er avsatt for inntrufne men ikke innvilgede utføre- og etterlattepensjoner.

Premiereserven er beregnet som kontantverdien av foretakets samlede fremtidige forsikringsforpliktelser inklusive fremtidige administrasjonskostnader i henhold til de enkelte forsikringsavtaler, med fradrag av kontantverdien av fremtidige avtalte premier. Administrasjonsreserven er avsatt og inkludert i premiereserven for å dekke fremtidige administrasjonskostnader knyttet til pensjoner og innskuddsfritak under utbetaling. Likeså er det avsatt administrasjonsreserver for fripoliser overført fra kollektive pensjonsforsikringer. Dette er inkludert i premiereserven.

Erstatningsavsetningen skal dekke forventede fremtidige erstatningsutbetalinger for skadetilfeller som på balansetidspunktet er inntruffet, men ikke ferdig oppgjort. Dette inkluderer både meldte saker (RBNS – reported but not settled) og skader som er inntruffet, men ikke meldt (IBNR – incurred but not reported). RBNS-avsetningene er individuelt vurdert av oppgjørsapparatet, mens IBNR-avsetningene er basert på erfaringstall.

Nivået på IBNR avsetningene blir bestemt ut i fra kjente erstatningstall samt estimert meldemønster. I tillegg kan IBNR avsetningene styrkes ved at reassuranseavtalen med Gjensidige Forsikring ASA for det enkelte risikoår utlases.

Ved et forsikringstilfelle vil det bli avsatt et beløp som tilsvarer forsikringsmessig kontantverdi av de fremtidige utbetalinger.

Avsetning i særskilt investeringsportefølje

De forsikringsmessige avsetninger til dekning av forpliktelser knyttet til verdien av investeringsportefølje skal til enhver tid motsvare verdien av den investeringsportefølje som er tilordnet kontrakten. Foretaket er ikke utsatt for investeringsrisiko på kundemidler, da det ikke garanteres minsteavkastning ovenfor kundene.

Avsetning kursreguleringsfond

Årets netto urealisert gevinst/tap på finansielle eiendeler vurdert til virkelig verdi i kollektivporteføljen tilføres/tilbakeføres til kursreguleringsfondet i balansen under forutsetning av at porteføljen har en netto urealisert merverdi. Etter regnskapsstandarden for forsikringskontrakter (IFRS 4) er kursreguleringsfondet vurdert som en forpliktelse.

Avsetning tilleggsavsetninger

Tilleggsavsetninger er en betinget kundetildelt avsetning fra renteoverskudd utover den garanterte avkastningen. Tilleggsavsetningene kan benyttes til dekning av renteunderskudd ved garantert avkastning. Bruk av tilleggsavsetningene det enkelte år er begrenset til oppad til ett års rentegaranti for den enkelte kontrakt.

Avsetning premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner

Pensjonistenes overskuddsfond består av finansoverskudd tilordnet premiereserve knyttet til pensjoner under utbetaling i kollektiv pensjonsforsikring. Fondet skal hvert år benyttes som engangspremie for tillegg til ytelsene til pensjonistene.

Risikoutjevningfond

Det er anledning til å avsette inntil 50 prosent av risikoresultatet for kollektiv pensjon og fripoliser til risikoutjevningfondet til dekning av eventuelt fremtidig negativt risikoresultat. Risikoutjevningfondet er

ikke vurdert som en forpliktelse etter IFRS og inngår som en del av egenkapitalen (bundet).

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsavsetning

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser klassifiseres som en eiendel i balansen. Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie og gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning inkluderes i gjenforsikringsandel av forsikringsforpliktelser

Finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter klassifiseres i en av følgende kategorier

- til virkelig verdi over resultatet
- investeringer som holdes til forfall
- utlån og fordringer
- finansielle forpliktelser til amortisert kost

Innregning og fraregning

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes når foretaket blir part i instrumentets kontraktsmessige vilkår. Førstegangsinnregning er til virkelig verdi, i tillegg til, for instrumenter som ikke måles til virkelig verdi over resultatet, transaksjonskostnader som er direkte henførbare til anskaffelsen eller utstedelsen av den finansielle eiendelen eller den finansielle forpliktelser. Etter førstegangsinnregning måles instrumentene som beskrevet nedenfor.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktsmessige rettighetene til kontantstrømmer fra de finansielle eiendelene utløper, eller når foretaket overfører den finansielle eiendelen i en transaksjon hvor all eller tilnærmet all risiko og fortjenestemuligheter knyttet til eierskap av eiendelen overføres.

Til virkelig verdi over resultatet

Finansielle eiendeler klassifiseres som til virkelig verdi over resultatet dersom det holdes for omsetning eller øremerkes til dette ved førstegangsinnregning. Alle finansielle eiendeler og forpliktelser kan øremerkes til virkelig verdi over resultatet dersom:

- klassifiseringen reduserer en mismatch i måling eller innregning som ellers ville oppstått som følge av ulike regler for måling av eiendeler og forpliktelser
- finansielle eiendelene inngår i en portefølje som løpende måles og rapporteres til virkelig verdi

Transaksjonsutgifter innregnes i resultatet når de påløper. Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi på rapporteringstidspunktet. Endringer i virkelig verdi innregnes i resultatet.

I kategorien til virkelig verdi over resultatet inngår klassene aksjer og andeler og obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning.

Investeringer som holdes til forfall

Investeringer som holdes til forfall er ikke-derivative finansielle eiendeler med faste eller planlagte betalinger i tillegg til en fast forfallsdato, som en virksomhet har intensjoner om og evne til å holde til forfall.

- de som virksomheten har klassifisert som til virkelig verdi over resultatet ved førstegangsinnregning
- de som tilfredsstiller definisjonen på utlån og fordringer

Investeringer som holdes til forfall måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden, redusert med eventuelle tap ved verdifall.

I kategorien investeringer som holdes til forfall inngår klassen obligasjoner som holdes til forfall

Utlån og fordringer

Utlån og fordringer er ikke-derivative finansielle eiendeler med faste eller planlagte betalinger. Utlån og fordringer måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden, redusert med eventuelle tap ved verdifall.

I kategorien utlån og fordringer inngår obligasjoner klassifisert som lån og fordringer

Finansielle forpliktelser til amortisert kost

Finansielle forpliktelser måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden. Der hvor tidshorisonten for den finansielle forpliktelsens forfallstidspunkt er relativt kort benyttes den nominelle renten ved beregning av amortisert kost.

I kategorien finansielle forpliktelser til amortisert kost inngår klassen ansvarlig lån.

Definisjon av virkelig verdi

Etter førstegangsinnregning måles investeringer til virkelig verdi over resultatet lik den verdi den enkelte eiendel/forpliktelse kan omsettes for i en velordnet transaksjon mellom markedsaktører på måletidspunktet under de gjeldende markedsforhold.

Ved beregning av virkelig verdi benyttes ulike metoder og teknikker avhengig av type finansielle instrumenter og i hvilken grad de handles i aktive markeder. For finansielle instrumenter som omsettes i aktive markeder benyttes noterte markedspriser eller kurser fra forhandlere, mens for finansielle instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked, fastsettes virkelig verdi ved hjelp av egnede verdsettingsmetoder.

For ytterligere beskrivelse av virkelig verdi se note 12.

Definisjon av amortisert kost

Etter førstegangsinnregning måles investeringer som holdes til forfall, utlån og fordringer og finansielle forpliktelser som ikke måles til virkelig verdi til amortisert kost ved hjelp av effektiv rente-metoden. Ved beregning av effektiv rente estimeres fremtidige kontantstrømmer, og alle kontraktsmessige vilkår ved det finansielle instrumentet tas i betraktning. Honorarer betalt eller mottatt mellom partene i kontrakten og transaksjonskostnader som kan henføres direkte til transaksjonen, inngår som en integrert komponent ved fastsettelsen av den effektive renten.

Utlån, fordringer og investeringer som holdes til forfall

For finansielle eiendeler som ikke måles til virkelig verdi vurderes det på rapporteringstidspunktet om det foreligger objektive bevis for at det har vært en reduksjon i den virkelige verdien av en finansiell eiendel eller gruppe av eiendeler. Objektive bevis kan være informasjon om betalingsanmerkninger, mislighold, utsteder eller låntaker i finansielle vanskeligheter, konkurs eller observerbare data som indikerer at det er en målbar reduksjon i fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe finansielle eiendeler, selv om reduksjonen ennå ikke kan knyttes til en individuell finansiell eiendel i gruppen av eiendeler.

Det vurderes først om det eksisterer objektive bevis på verdifall på finansielle eiendeler som individuelt sett er vesentlige. Finansielle eiendeler som ikke er individuelt vesentlige eller som vurderes individuelt, men som ikke er utsatt for verdifall, vurderes gruppevis med hensyn til verdifall. Eiendeler med likeartede kredittisikokarakteristikk grupperes sammen.

Dersom det foreligger objektive bevis for at en eiendel er utsatt for verdifall, beregnes tap ved verdifall til forskjellen mellom eiendelens balanseførte verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer diskontert med den opprinnelige effektive renten. Tapet innregnes i resultatet.

Tap ved verdifall reverseres dersom reverseringen objektivt kan knyttes til en hendelse som finner sted etter at tapet ble innregnet. Reverseringen skal ikke resultere i at den balanseførte verdien av den finansielle eiendelen overstiger beløpet for det som amortisert kost ville ha vært dersom verdifallet ikke var blitt innregnet på tidspunktet da tapet blir reversert. Reversering av tidligere tap ved verdifall innregnes i resultatet.

Avsetninger

Avsetninger innregnes når foretaket har en lovmessig eller underforstått plikt som et resultat av en tidligere hendelse, det er sannsynlig at dette vil medføre en utbetaling eller overføring av andre eiendeler for å gjøre opp forpliktelsen, og forpliktelsen kan måles pålitelig.

Betingede eiendeler opplyses om i note dersom en tilførsel av økonomiske fordeler er sannsynlig. En betinget forpliktelse opplyses om i note med mindre det er lite sannsynlig at den medfører en utgående kapitalstrøm

Hendelser etter balansedagen

Ny informasjon etter balansedagen om Gjensidiges Pensjonsforsikrings finansielle stilling på balansedagen er hensyntatt i årsregnskapet. Hendelser etter balansedagen som ikke påvirker foretakets finansielle stilling på balansedagen, men som vil påvirke foretakets finansielle stilling i fremtiden er opplyst om dersom dette er vesentlig.

Pensjoner

Pensjonsforpliktelser vurderes til nåverdien av de fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses som opptjent på rapporteringstidspunktet. Fremtidige pensjonsytelser beregnes med utgangspunkt i forventet lønn på pensjoneringstidspunktet. Pensjonsmidler vurderes til virkelig verdi. Netto pensjonsforpliktelse er differansen mellom nåverdien av de fremtidige pensjonsytelsene og virkelig verdi av pensjonsmidlene. Det avsettes for arbeidsgiveravgift i den perioden en underfinansiering oppstår. Netto pensjonsforpliktelse fremkommer i balansen på linjen for Pensjonsforpliktelser. Eventuell overfinansiering balanseføres i den grad det er sannsynlig at overfinansieringen kan utnyttes. En overfinansiering i en sikret ordning kan ikke motregnes mot en underfinansiering i en usikret ordning. Dersom det er en netto overfinansiering i den sikrede ordningen innregnes denne som Pensjonsmidler.

Periodens pensjonsopptjening (service cost) og netto rentekostnad (-inntekt) resultatføres løpende, og presenteres som en driftskostnad i resultatet. Netto rentekostnad beregnes ved å anvende diskonteringsrenten for forpliktelsen på begynnelsen av perioden på netto forpliktelsen. Netto rentekostnad består derfor av rente på forpliktelsen og avkastning på midlene.

Avvik mellom estimert pensjonsforpliktelse og estimert verdi av pensjonsmidler ved forrige regnskapsår og aktuarberegnet pensjonsforpliktelse og virkelig verdi av pensjonsmidlene ved årets begynnelse innregnes i andre inntekter og kostnader. Disse vil aldri bli reklassifisert over resultatet.

Gevinster og tap på avkortning eller oppgjør av en ytelsesbasert pensjonsordning innregnes i resultatet på det tidspunkt avkortningen eller oppgjøret inntreffer.

Pliktige tilskudd til innskuddsbasert pensjonsordning innregnes som personalkostnader i resultatet når de påløper.

Aksjebasert betaling

Konsernet har et aksjespareprogram for ansatte og en aksjebasert godtgjørelsesordning for ledende ansatte. Aksjespareprogrammet er en ordning med oppgjør i aksjer, mens godtgjørelsesordningen er en ordning med oppgjør både i aksjer og kontanter.

De aksjebaserte betalingsordningene måles til virkelig verdi på tildelingstidspunktet. Virkelig verdi periodiseres over den periode de ansatte innviner rett til å motta aksjene, Aksjebaserte betalingsordninger som innvinnes umiddelbart innregnes på tildelingstidspunktet. Innvinningsbetingelser tas i betraktning ved å justere antallet aksjer som blir inkludert i målingen av transaksjonsbeløpet, slik at det beløpet som til slutt innregnes skal være basert på antallet aksjer som til slutt innvinnes. Ikke-innvinningsbetingelser reflekteres ved måling av virkelig verdi og det foretas ingen justering av innregnet beløp ved faktisk manglende oppfyllelse av slike betingelser.

Kostnaden ved aksjebaserte transaksjoner med ansatte innregnes som en kostnad over gjennomsnittlig innvinningsperiode. For transaksjoner som gjøres opp i aksjer regnskapsføres verdien av de tildelte aksjene i perioden som en lønnskostnad i resultatet med motpost annen innskutt egenkapital. For ordninger som gjøres opp i kontanter regnskapsføres verdien av de tildelte opsjonene som en lønnskostnad i resultatet i perioden med motpost annen innskutt egenkapital. Dette gjelder Gjensidiges forpliktelse til å holde tilbake et beløp for de ansattes skatteforpliktelse og overføre dette beløpet i kontanter til skattemyndighetene på den ansattes vegne. Arbeidsgiveravgift innregnes i resultatet over forventet opptjeningsperiode.

Aksjebaserte betalingsordninger som gjøres opp av en av aksjonærene i konsernspissen innregnes også som en aksjebasert betalingstransaksjon med oppgjør i egenkapital.

Se note 25 for ytterligere beskrivelse.

Skatt

Skattekostnad består av summen av periodeskatt og utsatt skatt.

Periodeskatt

Periodeskatt er betalbar skatt på skattepliktig inntekt for året, basert på skattesatser som var vedtatt eller i hovedsak vedtatt på rapporteringstidspunktet, og eventuelle endringer i beregnet periodeskatt for tidligere år.

Utsatt skatt

Utsatt skatt beregnes på bakgrunn av forskjeller mellom balanseførte verdier og skattemessige verdier av eiendeler og forpliktelser på rapporteringstidspunktet. Forpliktelser ved utsatt skatt innregnes for alle skatteøkende midlertidige forskjeller. Eiendeler ved utsatt skatt innregnes for alle skattereduserende midlertidige forskjeller i den grad det er sannsynlig at det oppstår fremtidige skattepliktige inntekter som de skattereduserende midlertidige forskjellene kan utnyttes mot. Dersom utsatt skatt oppstår i forbindelse med førstegangsinnregning av en forpliktelse eller eiendel overtatt i en transaksjon som ikke er en virksomhetssammenslutning, og den ikke påvirker det finansielle eller skattepliktige resultatet på transaksjonstidspunktet, blir den ikke innregnet.

Innregning

Periodeskatt og utsatt skatt innregnes som kostnad eller inntekt i resultatregnskapet, med unntak av utsatt skatt på poster som er innregnet i andre resultatkomponenter, hvor skatten da innregnes i andre resultatkomponenter.

Transaksjoner med nærstående parter

Leverandør av konserninterne tjenester, som ikke er forutsatt å være kjerneaktiviteter, vil som hovedregel allokere alle sine kostnader basert på en kostnadsbidragsordning som beskrevet i kapittel 8 i OECD retningslinjene og på basis av paragraf 13-1 i den norske skatteloven.

Identifiserte funksjoner som kategoriseres som kjerneaktiviteter prises med et fortjenestepåslag eller alternativt markedspris dersom sammenlignbare identifiserbare priser eksisterer.

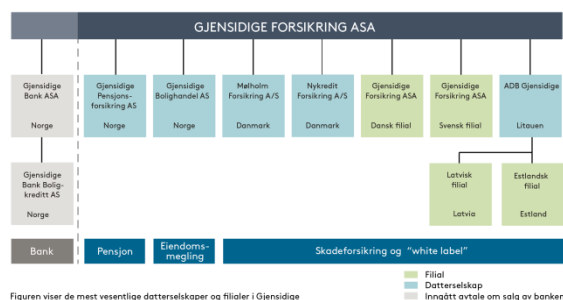
Noter

1. Risiko- og kapitalstyring

Innledning

Gjensidige Pensjonsforsikrings (GPF) kjernevirksomhet er livsforsikring og avledet er virksomheten utsatt for forsikrings- og finansiell risiko.

Figur 1 – Virksomhetsstruktur

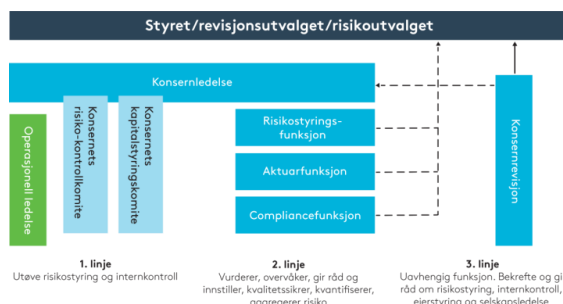
Figuren viser de mest vesentlige datterselskaper og filialer i Gjensidige

I denne noten beskrives risikostyringssystemet først. Deretter er det en gjennomgang av de ulike risikoene og styringen av disse. Kapitalkravet for risikoene og kapitalstyringen beskrives til slutt.

Risikostyringssystemet

Risikostyringssystemet består av tre forsvarslinjer.

Figur 2 – Styringssystemet som er organisert med tre forsvarslinjer

Hovedansvaret for risikostyring og internkontroll ligger hos hver enkelt ansatt og leder. Dette kalles den første forsvarslinjen. Det er etablert prosedyrer og retningslinjer som må følges, og risikostyring og internkontroll utføres derfor som en del av alle ansattes daglige arbeid. Kontrollfunksjoner er dekket i linjeorganisasjonen og inngår i det samlede interne kontrollsystemet. Slike kontrollfunksjoner inkluderer risiko- og compliance-koordinatorer, konsernsikkerhet, personvernansvarlig, hvitvaskingsansvarlig og funksjoner som vurderer kvalitet i salgs- og skadeoppgjørfunksjoner.

Den andre forsvarslinjen består av sentraliserte kontrollfunksjoner innenfor risikostyring, compliance og aktuar;

- Risikostyringsfunksjonen er ansvarlig for overvåking og utvikling av GPFs risikostyrings- og internkontrollsystem. I tillegg har funksjonen en oversikt over risiko som GPF er eller kan bli utsatt for, og hvilken betydning dette har for foretakets solvens. Risikostyringsfunksjonen ledes av Risk Manager. Denne har en uavhengig rapporteringslinje til daglig leder. Krav til risikostyring er spesifisert i policy for

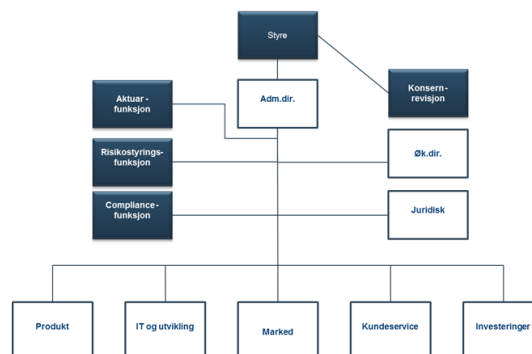
risikostyring og internkontroll og i policy for ORSA-utarbeidelsen, som begge er godkjent av styret.

- Compliancefunksjonen skal identifisere, vurdere, gi råd om, overvåke og rapportere om compliance-risikoen relatert til etterlevelse av eksternt og internt regelverk. Compliancefunksjonen ledes av Compliance Officer.
- Aktuarfunksjonen har ansvar for å koordinere og kontrollere de forsikringstekniske avsetningene. Ansvar er sentralisert til konsernets aktuaravdeling, som ledes av sjefsaktuar. Selv om aktuarfunksjonen er organisert under konsernets aktuaravdeling, er funksjonens ansvar begrenset til kontrollaktiviteter, og funksjonen har ikke ansvar for å beregne eller utvikle modeller for forsikringstekniske avsetninger. Dette sikrer at aktuarfunksjonen er en uavhengig funksjon.

Alle kontrollfunksjoner i andre forsvarslinje har en faglig rapporteringslinje til daglig leder.

Den tredje forsvarslinjen er konsernets internrevisjon som overvåker risikostyring og internkontroll. Internrevisjonen rapporterer direkte til styret i GPF.

Figur 3 – Operasjonell struktur

Risikostyringssystemet som er presentert ovenfor er implementert, og styret har det overordnede ansvaret for at risikostyringen i foretaket er tilfredsstillende i forhold til GPFs økonomiske situasjon og villighet til å ta risiko. Styret har vedtatt en risikoappetitt som dekker de viktigste risikofaktorene. Dette innebærer å sikre at nødvendige styrende dokumenter, prosedyrer og rapportering er på plass for å sikre tilfredsstillende risikostyring, overholdelse av lover og forskrifter og riktig organisering og dokumentasjon av risikostyring og internkontroll.

GPF har etablert strategier, policyer og retningslinjer, rutiner og fullmakter for hovedrisikoområdene. Policyer skal vedtas av styret.

Forsikringsrisiko

Risikobeskrivelse

GPF er eksponert mot livsforsikringsrisiko. GPF har en relativ stor risikoappetitt innen innskuddspensjon og kollektive risikodekninger, moderat risikoappetitt innenfor individuell uførepensjon og lav risikoappetitt innenfor kapitalkrevende og kompliserte produkter (fripoliser). For å beskrive livsforsikringsrisiko utdypes de viktigste komponentene nedenfor, og disse er: uførerisiko, opplevelsesrisiko, dødelighetsrisiko, avgangsrisiko og kostnadsrisiko.

Uførerisiko

Uførerisiko er risikoen for at faktisk uførhet er høyere enn forventet, og / eller at faktisk sannsynlighet for å bli frisk er lavere enn forventet, noe som vil øke erstatningsutbetalingene. Både individuelle og kollektive uføreprodukter eksponerer GPF for denne type risiko. Uførerisiko er en av de største forsikringsrisikoene for GPF.

GPF har i 2018 redusert sine uføreavsetninger med 28,4 millioner kroner som følge av endrede antakelser basert på foretakets erfaringer om reaktivering av uføre.

Opplevelsesrisiko

Opplevelsesrisiko er risikoen for at faktisk dødelighet er lavere enn forventet. Lavere dødelighet vil resultere i høyere totale pensjonsutbetalinger. Foretaket kan ikke kreve ytterligere premier for kontraktsperioder som er inngått tidligere. Risikoen for foretaket er at de avsetningene som skal dekke alle fremtidige krav er utilstrekkelige.

GPF er spesielt utsatt for opplevelsesrisiko knyttet til fripoliser, hvor GPF er ansvarlig for å betale en garantert ytelse frem til dødsfall. Siden 2014 har GPF økt avsetningene for å tilfredsstille dødelighetstariffen "K2013". Ved utgangen av 2018 er GPF ferdig med oppreservering for langt liv.

Dødelighetsrisiko

Dødelighetsrisiko er risikoen for at faktisk dødelighet er høyere enn forventet. Høyere dødelighetsnivåer vil resultere i høyere erstatningskrav til overlevende slektninger. Dødelighetsrisiko i GPF er lav, da det er et begrenset antall forsikringspoliser som dekker dødelighetsrisiko. I tillegg er dødeligheten lav, så en økning i disse vil ha begrenset effekt.

Katastroferisiko

Katastroferisiko er definert som risikoen for en umiddelbar økning i dødelighet grunnet en katastrofehendelse. Dødelighetsrisikoen er generelt lav, og katastrofe-scenariot for katastroferisiko vil få svært liten innvirkning for GPFs portefølje.

Avgangsrisiko

Avgangsrisiko er risikoen for en økning i avgangsraten, det vil si risiko for en økning i antall kunder som forlater foretaket. Avgangsrisiko reflekterer risikoen for en potensiell reduksjon av forventet fremtidig fortjeneste dersom kunder forlater foretaket. Dersom et stort antall kunder velger å forlate foretaket vil imidlertid effekten på kapitalposisjonen være begrenset. Redusert fremtidig fortjeneste vil føre til en reduksjon av tellende kapital, men motvirkes av en lavere risikomargin som reduserer kapitalkravet.

Kostnadsrisiko

Kostnadsrisiko er risikoen for at faktiske kostnader er høyere enn forventet. Risikoen er knyttet til administrasjons-resultatet som er forventet administrasjonsinntekt minus de forventede utgiftene. For noen produkter kan GPF ikke øke administrasjonsgebyret hvis utgiftene øker (for eksempel fripoliser). For andre produkter kan GPF øke administrasjonsgebyret for fremtiden og dermed redusere tapene.

Risikoeksponering

GPF tilbyr flere uførepensjonsprodukter, og derfor er uførerisiko en vesentlig risiko. I tillegg er opplevelsesrisiko en betydelig risiko på grunn av fripoliseporteføljen. I Solvens II-sammenheng er risikoeksponeringen svært annerledes da avgangsrisikoen er den dominerende faktoren. Dette er fordi det tas hensyn til fremtidig profitt i Solvens II. Kostnadsrisiko er mest relevant i Solvens II-sammenheng, men er også en mindre medvirkende faktor til risikoeksponeringen for GPF.

Tabellen under viser risikoeksponeringen innen forsikringsrisiko for GPF i Solvens II.

Tabell 1 – Risikoeksponering innen forsikringsrisiko (basert på standardformelen etter Solvens II -prinsippene)

	2018	2017
Type forsikringsrisiko		
Dødelighetsrisiko	0,0 %	0,0 %
Opplevelsesrisiko	2,8 %	3,8 %
Uførhetsrisiko	1,8 %	4,5 %
Avgangsrisiko	93,2 %	88,3 %
Kostnadsrisiko	2,2 %	3,4 %
Katastroferisiko	0,0 %	0,0 %
Sum	100,0 %	100,0 %
Forsikringsrisiko -millioner kroner	1.621,4	1.265,6

Risikokonsentrasjon

Livsforsikring består av forsikringspoliser i det norske markedet. Porteføljen består hovedsakelig av ansatte i små og mellomstore bedrifter i hele landet, og risikokonsentrasjonen anses som begrenset.

Styring av forsikringsrisiko

GPF har en styrebesluttet Underwritingspolicy som gir retningslinjer for de viktigste prinsippene og forpliktelsene innenfor utvikling av produkter og tariffer, samt risikoseleksjon og prising av individuelle risikoer. Produktavdelingen har det overordnede ansvaret for at policyen blir etterlevet.

GPF har en aktuarfunksjon som er organisatorisk plassert i Gjensidige Forsikring ASA. Ved å benytte et felles andrelinjeforsvar sikrer man at alle deler av organisasjonen benytter de samme modellene og prinsippene ved kalkulering av forsikringsmessige avsetninger.

Produktavdelingen avholder regelmessige møter med resten av ledelsen i GPF og aktuarfunksjonen for å gjennomgå nivået på de forsikringsmessige avsetningene og endringer i utviklingen av meldte skader. I disse møtene gjennomgås også endringer i produkter og prosesser som kan påvirke nivået.

De viktigste dokumentene som styrer forsikringsrisikoen er:

- Underwritingspolicy
- Retningslinjer for produktutvikling
- Retningslinjer for underwriting
- Policy for forsikringstekniske avsetninger
- Retningslinjer for beregning av forsikringstekniske avsetninger
- Kapitalstyringspolicy

I tillegg er det gitt mer spesifikke retningslinjer i underliggende dokumenter.

Risikoreduserende tiltak

GPF tegner reassuransse for uførerisiko mot Gjensidige Forsikring ASA som beskyttelse mot et stort antall erstatningssaker (stop loss) og høye enkelt erstatninger (excess of loss).

I 2018 har GPF i tillegg inngått avtale om kvotereassuransse med Swiss Re for uførepensjon tilknyttet barneforsikring.

Finansiell risiko**Risikobeskrivelse**

Finansiell risiko er risikoen for tap knyttet til endringer i makroøkonomiske forhold og / eller endringer i finansielle eiendeler og forpliktelser. GPF er eksponert for denne typen risiko gjennom foretakets investeringsaktiviteter. Risikoen styres på aggregert nivå og håndteres gjennom policy for investeringsvirksomheten og investeringsstrategi.

GPF forvalter investeringsvalgporteføljen, kollektivporteføljen og foretaksporteføljen, og disse har ulike eksponeringer mot finansiell risiko.

Investeringsvalgporteføljen

Innskuddspensjonsordninger er kjerneproduktet til GPF, som tilbyr tre hovedalternativer til sine kunder: aktiv, kombinert og indeks forvaltning. Kunden kan velge mellom forskjellige risikoprofiler: Trygg, balansert, offensiv og alderstilpasset.

For unit link produkter er det kunden som er eksponert mot markedsrisiko, men GPF er indirekte eksponert siden en del av total-inntektene er en funksjon av kapital under forvaltning.

Kollektivporteføljen

For garanterte produkter er GPF eksponert mot markedsrisikoen siden disse produktene har en garantert årlig avkastning i henhold til norske forsikringsregler. For noen av de garanterte produktene er det visse fremtidige diskresjonære fordeler (f.eks. tilleggsavsetninger) som har en tapsabsorberende effekt da de kan brukes til å dekke differansen mellom den faktiske avkastningen og den garanterte avkastningen. De viktigste risiko-elementene knyttet til kollektivporteføljen er rente-, kreditt- og eiendomsrisiko. Det er ingen risikoeksponering mot aksjemarkedet. Porteføljen eksponerer foretakets egenkapital for risiko.

Selskapsporteføljen

Risikoprofilen i foretaksporteføljen er konservativ og består hovedsakelig av pengemarkedsinstrumenter med kort løpetid og bankinnskudd.

GPF har egen eksponering i finansielle instrumenter gjennom handelslageret. Dette er en teknisk beregnet beholdning som oppstår hovedsakelig som følge av intern behandlingstid for kjøp og salg av fondsandeler på vegne av kundene. Bokført verdi på denne beholdningen var ved utgangen av 2018 88,9 millioner kroner. Det meste av dette er et resultat av at det går tid fra ordre avgis til den effektueres. GPF er ikke fullt eksponert for dette, det reelle handelslageret var ved utgangen av 2018 2,1 millioner kroner.

Tabell 2 – Aktivaallokering eksklusive investeringsvalgporteføljen

Millioner kroner	2018	2017
Pengemarked	1.309,7	1.200,1
Bankinnskudd	225,5	333,5
Obligasjoner som holdes til forfall	30,6	30,5
Lån og fordringer	4.962,3	4.536,0
Omløpsobligasjoner	155,4	161,3
Aksjer	67,2	5,5
Eiendom	908,5	758,2
Sum	7.659,2	7.025,1

Risikoeksponering

Tabellen under viser risikoeksponeringen mot markedsrisiko for GPF i Solvens II.

Tabell 3 – Risikoeksponering innen markedsrisiko (basert på standardformelen etter Solvens II -prinsippene)

	2018	2017
Type markedsrisiko		
Renterisiko	9,8 %	16,6 %
Aksjerisiko	33,6 %	29,3 %
Eiendomsrisiko	18,4 %	13,0 %
Kredittisiko	37,9 %	38,5 %
Valutarisiko	0,0 %	0,0 %
Konsentrasjonsrisiko	0,3 %	2,6 %
Sum	100,0 %	100,0 %
Markedsrisiko - million kroner	1.080,5	1.062,1

Kreditspread risiko

Kreditspread risiko er risiko knyttet til verdiene av eiendeler, forpliktelser og finansielle instrumenter som følge av endringer i nivået eller volatiliteten av kreditspreaden over den risikofrie rentekurven. Det er renteporteføljen som er eksponert for kreditspread risiko. I kollektivporteføljen er hoveddelen av investeringene i lån og fordringer.

Tabellene nedenfor viser fordeling av renteporteføljen per sektor og pr. ratingkategori per 31. desember 2018 for GPF.

Tabell 4 – Renteportefølje per sektor

	2018	2017
Statsobligasjoner	16,0 %	15,0 %
Foretaksobligasjoner	84,0 %	85,0 %
Sikrede verdipapirer	0,0 %	0,0 %
Sum	100,0 %	100,0 %

Tabell 5 – Renteportefølje per rating kategori

	2018	2017
AAA	30,2 %	30,6 %
AA	9,3 %	8,4 %
A	14,2 %	13,9 %
BBB	10,2 %	9,5 %
BB	0,0 %	0,0 %
B	0,0 %	0,0 %
CCC eller lavere	0,0 %	0,0 %
Ingen rating	36,1 %	37,6 %
Sum	100,0 %	100,0 %

Som det fremgår av tabellen består en vesentlig del av den norske renteporteføljen av utstedere uten rating fra et offisielt ratingforetak.

Aksjerisiko

Aksjerisiko er risiko knyttet til verdiene av eiendeler, forpliktelser og finansielle instrumenter som følge av endringer i nivå eller volatilitet i markedspriser på aksjer.

Det er ingen aksjer i aktivaene relatert til porteføljene med rentegaranti og dermed heller ingen aksjerisiko innenfor disse. Når det gjelder unit-link produkter så er tilnærmet 54 % av aktivaene i disse produktene allokert til aksjer (for det meste globale aksjer), og et aksjestress scenario vil redusere forvaltningskapitalen betydelig. Ettersom en del av forvaltningsinntekten er proporsjonal med forvaltningskapitalen vil et aksjestress scenario redusere inntektene til GPF og resultere i en reduksjon av fremtidig fortjeneste.

Aksjeeksponeringen er i hovedsak investeringer i internasjonalt diversifiserte fond, med størstedelen investert i utviklede markeder.

Eiendomsrisiko

Eiendomsrisiko er risiko knyttet til verdiene av eiendeler, forpliktelser og finansielle instrumenter som følge av endringer i nivå eller volatilitet av markedspriser på eiendommer. Eiendom utgjør en betydelig del av kollektivporteføljen. Uavhengig av den juridiske organiseringen av eksponeringen, vurderes de underliggende investeringene i eiendom i forhold til risiko. Verdsettelsen av investeringene som gjøres via fondet er basert på retningslinjer fastsatt i den europeiske standarden EVS (European Valuation Standard) utstedt av TEGoVA (European Group of Valuers' Associations). Verdsettelsesmetoden er basert på faktiske leieinntekter og modell forutsetninger for beregning av eiendomsverdier.

Motivasjonen for å investere i fast eiendom er først og fremst at den øker den risikojusterte avkastningen på eiendelporteføljen gjennom en forventet avkastning som ligger mellom obligasjoner og aksjer med en beskjeden korrelasjon i avkastning med begge.

I tillegg til kapitalen som er investert i fondet, er det kommitert 133,5 millioner kroner som ennå ikke er investert. Kommiteringen er både for investeringsvalgporteføljen og kollektivporteføljen. Porteføljen består av investeringseiendommer. Eiendomsporteføljen har sin største konsentrasjon innenfor kontor i Oslo området, men den inneholder også eiendom i en annen storby i Norge.

Renterisiko

Renterisiko er risiko knyttet til verdiene av eiendeler, forpliktelser og finansielle instrumenter som følge av endringer i rentekurven eller rentevolatiliteten.

For GPF er renterisikoen substansiell i styringen av kollektivporteføljen, eksponeringen til renterisiko reduseres ved å øke den totale durasjonen av porteføljen av rentebærende instrumenter, inkludert kortsiktige obligasjoner, lån og fordringer og hold-til-forfall obligasjoner. Fra et regnskapsperspektiv reduseres risikoen ettersom en stor del av obligasjonsporteføljen er klassifisert som lån og fordringer.

I et rent markedsverdi perspektiv på aktiva- og passivasiden vil renterisikoen være betydelig på grunn av durasjonsavviket mellom aktiva- og passivasiden.

Forventet utbetalingsmønster for GPF sine forsikringstekniske avsetninger vises i figuren nedenfor.

Figur 4 – Forventet utbetalingsmønster for de forsikringstekniske avsetningene

Tabell 6 – Forfallsprofil (antall år) på renteportefølje

Millioner kroner	2018	2017
Forfall		
0-1	783,9	785,8
1-2	266,8	280,5
2-3	181,5	267,2
3-4	666,3	322,6
4-5	230,7	550,9
5-6	151,8	211,8
6-7	110,7	152,0
7-8	322,0	110,6
8-9	1.446,9	381,3
9-10	508,7	1.385,8
>10	982,7	793,4
Sum	5.652,0	5.241,9

Denne risikoen oppstår for kollektivporteføljen som garanterer en årlig investeringsavkastning. En reduksjon i rentenivået øker risikoen for ikke å oppnå den garanterte investeringsavkastningen. Når det gjelder investeringsvalgporteføljen, vil et rentesjokk nedover øke eiendelene og dermed øke inntektene fra forvaltningskapitalen. En endring i diskonteringsrenten vil også øke nettoverdien av fremtidig fortjeneste. Som en følge av dette har investeringsvalgporteføljen en positiv effekt i et scenario med en reduksjon av rentekurven, noe som kompenserer for et eventuelt tap som oppstår for de garanterte produktene.

Valutarisiko

Valutarisiko er risiko knyttet til verdiene av eiendeler, forpliktelser og finansielle instrumenter som følge av endringer i valutakursene.

Valutarisiko i kollektivporteføljen er sikret 100 prosent ved å bruke fond som er sikret til NOK.

I unit link produkter kan kundene velge mellom sikret og ikke-sikrede produkter. Renteprodukter er alltid sikret.

Motpartrisiko

Motpartrisiko er risiko for mulige tap på grunn av uventet mislighold hos GPFs motparter og debitorer.

GPF er utsatt for motpartrisiko gjennom investeringer i verdipapirer, fond, kontanter i banker og gjennom fordringer fra mellommenn og reassuranskontrakter.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko defineres som risiko for ikke å kunne foreta utbetalinger ved forfall eller behov for å realisere investeringer til høye kostnader for å foreta utbetalinger. Det er fastsatt grenser for nødvendig tilgang til likvide midler. Disse overvåkes kontinuerlig og tas hensyn til i den strategiske aktivaallokeringen. Likviditetsrisikoen antas å være lav. Det er utarbeidet en likviditetsstrategi som godkjennes årlig av styret.

Risikokonsentrasjon

Risikokonsentrasjon knyttet til finansielle investeringer defineres som risikokonsentrasjon knyttet til akkumulering av eksponeringer innenfor samme geografiske område, industrisector mv.

For GPF er sektorkonsentrasjon av rentepapirer regulert av retningslinjer for kreditteksponering for GPF, som er en del av konsernets kredittpolicy. Retningslinjene definerer en rekke industrisectorer sammen med grenser for hver sektor for å sikre diversifisering i totalporteføljen. Den nåværende fordelingen av rentepapirer i kollektivporteføljen oppfyller kravene gitt i retningslinjene og i unit-link porteføljene er fond brukt i allokeringen.

I unit link porteføljene er aksjeinvesteringene i internasjonalt diversifiserte fond. Investeringene er både i utviklede og fremvoksende markeder, sammen med noen midler i det norske markedet. Graden av diversifisering, både for sektor og geografisk konsentrasjon, er således avhengig av sammensetningen i fondsstrukturen.

Fond med rentebærende instrumenter består av internasjonalt og norske diversifiserte fond i aktivaklasser som obligasjoner med høy kredittkvalitet og høyrente obligasjoner.

Styring av finansiell risiko

Overvåking, kvantifisering, styring og kontroll av risikoeksponering er en viktig del av GPFs virksomhet som utføres for å sikre at risikonivået er rimelig og støtter verdiskapningen. Samlet risikostyring sikrer at ulike risikoer vurderes og håndteres på en konsistent måte. Formålet med risikostyring i GPF er todelt. For det første er det ment å sikre at eksponeringen ikke overstiger risikokapasiteten. For det andre er den overordnede risikostyringen ment til å bidra til verdiskapning for kunder og eier innenfor den vedtatte risikoappetitten.

Styret vedtar årlig investeringsstrategien som gir begrensninger for ulike risikotyper, samt rammer for aktiva allokeringen.

Foretaket har satt grenser for kreditteksponering basert på kredittlinjer for konsernet. Kredittgrenser er fastsatt for utpekte motparter. Grensene er basert på enten offisielle kredittvurderinger av motparten eller interne analyser. Disse overvåkes og rapporteres månedlig. Styringen av kredittrisiko er definert i GPFs kredittpolicy.

Investeringsstrategien definerer flere risikobegrensninger for å få en diversifisert investeringsportefølje for kollektivporteføljen. Grensene er satt for renterisiko, ALM-risiko, valutarisiko og aktiva allokering i

investeringsporteføljen. Disse grensene rapporteres månedlig til styret og overvåkes.

De viktigste styrende dokumentene for styring av markeds-, kreditt- og likviditetsrisiko er:

- Investeringsstrategi for porteføljer med egenkapitalrisiko
- Investeringsstrategi for porteføljer uten egenkapitalrisiko
- Kredittpolicy
- Likviditetspolicy
- Kapitalstyringspolicy
- Policy for investeringsvirksomheten.

Risikoreduserende tiltak

GPF investerer i rentebærende instrumenter med lang durasjon for å redusere durasjonsavviket mot forsikringstekniske avsetninger.

Foretaket har som intensjon å strømlinjeforme risikoresultatet og å unngå å ta finansielle risiko i «porteføljer» hvor man ikke kan få betalt for forvaltningen og/eller den eksplisitte finansielle risikoen foretaket tar.

Sikring av valutarisiko

Valutarisiko er definert som risikoen for et finansielt tap som følge av endringer i valutakurser. I kollektivporteføljen er alle investeringer i rentebærende instrumenter utstedt i NOK eller i norske pengemarkedsfond. For unit link porteføljen for foretakskunder, eksterne agenter og private kunder er aksjeeksponeringen i utgangspunktet ikke valutasikret, mens rentebærende instrumenter er valutasikret.

Risikosensitivitet

Målet med sensitivitetsanalysene er å vise effekten av ulike forhåndsdefinerte scenarier.

Følgende forutsetninger er gjort for de ulike risiko-faktorene for unit link porteføljen:

- Aksjer: Det antas at markedsverdien for aksjer øker / reduseres
- Rentebærende instrumenter: Det antas at markedsverdien for aksjer øker / reduseres

For kollektivporteføljen og foretaksporteføljen er følgende forutsetninger gjort for de ulike risikofaktorene:

- Aksjer: Det antas at markedsverdien for aksjer øker / reduseres
- Rentebærende instrumenter: Det antas at rentekurven som helhet endres med ett prosentpoeng

Tabellen under viser effekten av de forskjellige sensitivitetene.

Tabell 7a – Potensielt tap basert på de forskjellige sensitivitetene. Figuren er basert på markedsverdier i Unit Link porteføljen

Sensitivitet	2018	2017
Aksjer forvaltningskapital ned 20 %	(16,0)	(14,8)
Aksjer forvaltningskapital opp 20 %	16,0	14,8
Renter forvaltningskapital ned 20 %	(13,7)	(11,3)
Renter forvaltningskapital opp 20 %	13,7	11,3

Tabell 7b – Potensielt tap basert på de forskjellige sensitivitetene. Figuren er basert på markedsverdier i Kollektivporteføljen og Foretaksporteføljen

Sensitivitet	2018	2017
Aksjer forvaltningskapital ned 20 %	(10,5)	(1,1)
Aksjer forvaltningskapital opp 20 %	10,5	1,1
Renter ned 100 bps	8,4	6,3
Renter opp 100 bps	(8,4)	(6,3)

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er en potensiell hendelse eller omstendighet som kan oppstå i virksomheten som kan gi økonomisk effekt og / eller tap av omdømme. Operasjonell risiko kan skyldes menneskelig feil, svakheter i systemer og feil i prosesser eller eksterne hendelser. Dette inkluderer compliance risiko. Det er en sammenheng mellom effektiv internkontroll og lav operasjonell risiko da internkontroll er spesielt effektiv for styring av operasjonell risiko.

Alle ledere i GPF er ansvarlige for risikoen innenfor deres ansvarsområder, og skal kunne dokumentere at kontrollene er tilstrekkelige og funksjonelle. Risikobildet skal oppdateres jevnlig for å reflektere endringer eller hendelser som betyr at risikosituasjonen endrer seg. Kvartalsvis blir risikosituasjonen testet gjennom stikkprøver og resultatet presenteres for GPFs ledelse.

De viktigste operasjonelle risikoene i virksomheten inngår i den årlige risiko- og solvensvurderingen (ORSA).

Operasjonell risiko som oppstår spesielt fra finansielle operasjoner overvåkes, styres og beskrives i investeringspolicyen vedtatt av styret.

GPF utarbeider og bruker følgende styringsdokumenter for styring av operasjonell risiko:

- Policy for risikostyring og internkontroll
- Instruks for styring av operasjonell risiko
- Instruks for registrering, eskalering og rapportering av hendelser
- Etske regler for Gjensidige Forsikring konsern

Styring av spesifikke typer risiko som er angitt i disse dokumentene:

- Policy for håndtering av uregelmessigheter og svindel
- Policy for behandling av personopplysninger
- Policy for informasjonssikkerhet
- Instruks for hvitvasking

Strategisk risiko og forretningsrisiko

Strategisk risiko er risikoen for tap på grunn av manglende evne til å etablere og å gjennomføre forretningsplaner og strategier, ta beslutninger, tildele ressurser eller svare på endringer i omgivelsene.

Strategisk risiko er en egen risikokategori i GPFs risikounivers. Risikoen håndteres gjennom en robust og dynamisk strategiprosess integrert med rapporteringsprosessene.

Strategiske risikoer i virksomheten er dekket i egen årlig risiko og solvens vurdering (ORSA).

De viktigste styringsdokumenter for styring av strategisk risiko:

- Management Forecast – en årlig femårig projeksjon av virksomheten
- Risikoappetitt
- Policy for risikostyring og internkontroll

Kapitalstyring

Kjernefunksjonen til forsikring er overføring av risiko, og GPF er eksponert for risiko gjennom sin livsforsikrings- og investeringsvirksomhet. Identifikasjonen og styringen av risiko er en essensiell part i alle operasjoner. Alle forsikringsforetak må tilpasse risikoeksponeringen til kapitalbasen med en anerkjennelse av at solvenskapital eller egenkapital har en kostnad.

Et sentralt mål for kapitalstyringen er å balansere disse to aspektene. GPFs overordnede mål med kapitalstyringen er å sikre at kapitaliseringen av foretaket kan tåle et uønsket utfall uten å komme i en finansielt stresset situasjon og at foretakets egenkapital blir brukt på en mest mulig effektiv måte.

Kapitalstyringspolicyen spesifiserer kravene til kapitalstyring. Dette inkluderer en beskrivelse av kapitalstyringsstrategien, organisering av kapitalforvaltningen og rapportering.

Kapitalstyringspolicyen har retningslinjer for valg av verktøy innenfor visse områder for å maksimere aksjonærverdier gjennom en optimal bruk av kapital. Verktøy som er tilgjengelig:

- Kapitalisering og kapitalstruktur i foretaket
- Utbytte policy
- Aktiva allokering
- Reassuranse
- Allokering av kapital til produkter eller forretningsområder iht lønnsomhet og prising.

Foretaket beregner solvenskapitalkravet i henhold til standardmetoden som er definert i § 14-10 i Finansforetaksloven. GPF har etablert et trafikklus-system som indikerer forskjellige nivåer av solvenskapital sett i forhold til SCR og tilhørende tiltak:

- Blå sone > 140 prosent av SCR
Vurdere utbytte.
- Grønn sone > 120 prosent av SCR
Kvartalsvis rapporter til styret.
- Gul sone 100 til 120 prosent av SCR.
Møte i investeringsvalget. Vurdere tiltak og gjennomføre disse hvis/når prognoser viser at foretaket ikke er i grønn sone i løpet av fire kvartaler. Dersom solvensmargin mindre enn 115 prosent og prognoser viser at solvensmargin er fallende skal tiltak gjennomføres innen to kvartaler.
- Rød sone < 100 prosent av SCR.
Umiddelbar orientering til styret og Finanstilsynet med tilhørende tiltak som kan gjennomføres innen kort tid. Tiltakene skal være tilstrekkelig til å komme i gul sone innen ett kvartal eller annen tidsfrist som Finanstilsynet setter.

Regulatorisk kapitalkrav

Det regulatoriske kapitalkravet er beregnet basert på standard formelen i Solvens II - forskriften. Kapitalkravet for GPF er 1,6 milliarder kroner. Tellende kapital er 2,4 milliarder kroner. Dette gir en solvensmargin på 143,0 prosent.

Tabell 8 – Regulatorisk solvenskapitalkrav

Millioner kroner	2018	2017
Tellende kapital til å dekke solvenskapitalkravet	2.352,6	1.913,7
Solvenskapitalkrav	1.644,8	1.441,4
Overskuddskapital	707,8	472,4
Solvensmargin	143,0 %	132,8 %

I tillegg til solvenskapitalkravet (SCR) er det definert et minstekapitalkrav (MCR). Hvis tellende kapital er lavere enn MCR må foretakets virksomhet opphøre umiddelbart.

Tabell 9 – Regulatorisk minstekapitalkrav

Millioner kroner	2018	2017
Tellende kapital til å dekke minstekapitalkravet	2.171,2	1.718,8
Minstekapitalkrav	591,3	562,9
Overskuddskapital	1.579,9	1.156,0
Minstekapitalkrav-margin	367,2 %	305,4 %

Tellende kapital til å dekke SCR tilsvarer eiendeler fratrukket forpliktelser, beregnet i henhold til Solvens II-prinsippene og justert for ansvarlig lån.

Tabell 10 - Tellende kapital til å dekke solvenskapitalkrav

Millioner kroner	2018	2017
Eiendeler minus forpliktelser i henhold til Solvens II prinsipper	2.053,0	1.606,2
Ansvarlig lån	299,7	307,5
Tellende kapital til å dekke solvenskapitalkrav	2.352,6	1.913,7

Hovedforskjellene mellom verddivurdering etter henholdsvis Solvens II- og regnskapsprinsipper er følgende:

- Immaterielle eiendeler er ikke hensyntatt i Solvens II
- Eiendeler er målt til markedsverdi i Solvens II, mens regnskap benytter bokført verdi
- Tekniske avsetninger er vurdert annerledes (se under for mer detaljer)
- Utsatt skatt er vurdert annerledes, basert på punktene over

I henhold til Solvens II-prinsippene er tekniske avsetninger beregnet som summen av et beste estimat og en risikomargin. Tabellene under viser tekniske avsetninger for GPF ifølge henholdsvis regnskaps- og Solvens II-prinsippene.

Tabell 11a - Forsikringstekniske avsetninger 2018

Millioner kroner	Regnskap	Solvens II	Forskjell
Forsikringstekniske avsetninger for livsforsikring (beste estimat)	30.688,2	27.915,9	(2.772,3)
Risikomargin		1.084,9	1.084,9
Sum forsikringstekniske avsetninger	30.688,2	29.000,8	(1.687,4)

Tabell 11b - Forsikringstekniske avsetninger 2017

Millioner kroner	Regnskap	Solvens II	Forskjell
Forsikringstekniske avsetninger for livsforsikring (beste estimat)	28.699,0	26.796,8	(1.902,1)
Risikomargin		909,3	909,3
Sum forsikringstekniske avsetninger	28.699,0	27.706,1	(992,8)

Tekniske avsetninger for livsforsikring er basert på markedsverdi i henhold til Solvens II-prinsippene, hvor fremtidig kontantstrømmer er neddiskontert ved bruk av en risikofri rentekurve definert i Solvens II. I regnskap blir kontraktens grunnlagsrente benyttet til neddiskontering. En annen viktig forskjell er at det tas hensyn til fremtidig profitt i Solvens II.

En risikomargin øker tekniske avsetninger i Solvens II. Denne risikomarginen er definert som kapitalkostnaden av å holde solvenskapitalkravet i hele perioden hvor foretaket fortsatt har forpliktelse ut ifra dagens bestand.

GPF benytter volatilitetsjustering for verdsettelsen av tekniske avsetninger i Solvens II. Det er ikke benyttet overgangsregler i beregningene for GPF.

Tellende kapital er, i henhold til Solvens II-forskriften, fordelt i tre kapitalgrupper. GPF har hovedsakelig tier 1-kapital, som omfatter den kapitalen med antatt best sikkerhet.

GPFs tier 2-kapital består av et ansvarlig lån med nominalverdi på 300,0 millioner kroner. Markedsverdien av lånet er 301,2 millioner kroner per 31.12.2018.

GPF har ingen tier 3 kapital.

Tabell 12 - Tellende kapital til å dekke solvenskapitalkrav, delt inn i kapitalgrupper

Millioner kroner	2018	2017
Tier 1	2.053,0	1.606,2
Tier 2	299,7	307,5
<i>Herav; Ansvarlig lån</i>	<i>299,7</i>	<i>307,5</i>
Sum tellende kapital til å dekke solvenskapitalkravet	2.352,6	1.913,7

Det er begrensninger til hvor mye tier 2-kapital som kan benyttes til å dekke MCR. Tellende tier 2-kapital kan maksimalt utgjøre 20 prosent av MCR. På grunn av dette er tellende kapital til å dekke MCR lavere enn tellende kapital til å dekke SCR.

Tabell 13 - Tellende kapital til å dekke minstekapitalkrav, delt inn i kapitalgrupper

Millioner kroner	2018	2017
Tier 1	2.053,0	1.606,2
Tier 2	118,3	112,6
Sum tellende basiskapital til å dekke minstekapitalkravet	2.171,2	1.718,8

Solvenskapitalkravet er definert ut ifra forskjellige risikoer. De største risikoene for GPF er innen (livs)forsikringsrisiko og markedsrisiko. Forsikringsrisiko er hovedsakelig relatert til usikkerhet i fremtidige administrasjons- og risikoresultat. Kapitalkravet består også av motpartsrisiko og operasjonell risiko. For å ta hensyn til at alle risikoer ikke vil opptre samtidig, er det lagt til et diversifiseringselement. Kapitalkravet er også justert for den forventede endringen i fremtidig skatt som ville oppstått ved et tap tilsvarende solvenskapitalkravet.

Tabell 14 - Regulatorisk solvenskapitalkrav, fordelt per risiko

Millioner kroner	2018	2017
Tilgjengelig kapital	2.352,6	1.913,7
Kapitalkrav for livsforsikringsrisiko	1.621,4	1.288,8
Kapitalkrav for markedsrisiko	1.080,5	1.097,6
Kapitalkrav for motpartsrisiko	14,3	9,3
Diversifisering	(550,1)	(502,5)
Basis solvenskapitalkrav	2.166,1	1.893,2
Operasjonell risiko	69,6	74,4
Justeringer (risikoreduserende effekt av utsatt skatt)	(590,9)	(526,3)
Sum kapitalkrav	1.644,8	1.441,4
Solvensmargin	143,0%	132,8 %

2. Aksjekapital

Aksjekapitalen i Gjensidige Pensjonsforsikring består per 31. desember 2018 av 39.000 aksjer à kroner 1.000 i kun en aksjeklasse og eies 100 prosent av Gjensidige Forsikring ASA.

Med Gjensidige Forsikring ASA som eneste eier er det ingen særskilte bestemmelser i vedtekter knyttet til stemmeretten.

3. Kostnader

Millioner kroner	2018	2017
Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader (inkl. prov. for mottatt gjenforsikring)		
Avskrivninger	15,1	14,8
Lønns og personalkostnader	64,4	57,8
IKT-kostnader	28,2	26,2
Andre kostnader ¹	89,7	84,8
Sum forsikringsrelaterte administrasjonskostnader (inkl. prov. for mottatt gjenforsikring)	197,3	183,6

¹ Inkl i andre kostnader er interne personal og driftsrefusjoner mellom nærstående parter.

Øvrig spesifikasjoner

Lønns- og personalkostnader

Lønn	48,5	43,5
Arbeidsgiveravgift	7,4	6,6
Finansskatt	2,6	2,3
Pensjonskostnader - innskuddsbasert (eks arb.giv.avg)	3,6	3,0
Pensjonskostnader - ytelsesbasert (eks arbgiv.avg)	0,8	0,7
Avtalefestet pensjon (eks arb.giv.avg)	0,5	0,7
Aksjekjøpsprogram for ansatte	1,0	1,0
Sum lønns- og personalkostnader	64,4	57,8
Godtgjørelse til revisor (inkl. mva.)		
Lovpålagt revisjon ¹	0,3	0,3
Rådgivning - annen rådgivning	0,1	
Sum godtgjørelse til revisor (inkl. mva.)	0,5	0,3

4. Transaksjoner med nærstående parter

Oversikt

Gjensidige Forsikring ASA eier 100 prosent av aksjene i Gjensidige Pensjonsforsikring AS.

Transaksjoner

Resultatregnskapet

Oversikten nedenfor viser transaksjoner med nærstående parter som er innregnet i resultatregnskapet

Millioner kroner	2018		2017	
	Inntekt	Kostnad	Inntekt	Kostnad
Forfalte premier reassuranse				
Gjensidige Forsikring ASA		6,3		6,9
Betalte bruttoerstatninger reassuranse				
Gjensidige Forsikring ASA	5,5		36,1	
Endring erstatningsavsetning reassuranse				
Gjensidige Forsikring ASA	16,7			2,6
Administrasjonskostnader				
Gjensidige Forsikring ASA		72,4		67,5
Gjensidige Bank ASA		14,7		19,3
Sum	22,2	93,4	36,1	96,3

Mellomværende

Oversikten nedenfor viser en oppsummering av fordring/forpliktelse på/til nærstående parter.

Millioner kroner	2018		2017	
	Fordring	Forpliktelse	Fordring	Forpliktelse
Ikke rentebærende fordringer og forpliktelser				
Gjensidige Forsikring ASA		56,1	12,9	
Gjensidige Bank ASA		2,1	0,9	
Sum mellomværende innen konsernet		58,2	13,8	

Gjensidige Forsikring ASA leverer en rekke tjenester til Gjensidige Pensjonsforsikring AS. Vesentlige leveranser er kontorlokaler med tilhørende tjenester. I tillegg leveres tjenester knyttet til regnskap, helsevurdering, markedsstøtte og advokatbistand. I hovedsak inngås det ettårige avtaler for disse tjenestene. Gjensidige Pensjonsforsikring AS dekker alle kostnadene knyttet til distribusjonen av sine produkter. Gjensidige Pensjonsforsikring AS har også inngått en reassuranseavtale med Gjensidige Forsikring ASA.

5. Immaterielle eiendeler

Millioner kroner	Internt utviklet IT-systemer
Anskaffelseskost	
Per 1. januar 2017	170,7
Tilganger	10,0
Per 31. desember 2017	180,8
Prosjekter i arbeid	14,7
Per 31. desember 2017, inklusiv prosjekter i arbeid	195,5
Avskrivning og tap ved verdifall	
Per 1. januar 2017	(131,5)
Avskrivninger	(14,8)
Per 31. desember 2017	(146,3)
Balanseført verdi	
Per 1. januar 2017	49,3
Per 31. desember 2017	49,2
Anskaffelseskost	
Per 1. januar 2018	180,8
Tilganger	14,7
Per 31. desember 2018	195,5
Prosjekter i arbeid	24,0
Per 31. desember 2018, inklusiv prosjekter i arbeid	219,5
Avskrivning og tap ved verdifall	
Per 1. januar 2018	(146,3)
Avskrivninger	(15,1)
Per 31. desember 2018	(161,4)
Balanseført verdi	
Per 1. januar 2018	49,2
Per 31. desember 2018	58,1
Avskrivningsmetode	Lineær
Utnyttbar levetid (år)	3-7

6. Aksjer og andeler i selskapsporteføljen

Millioner kroner	Org.nummer	Valuta/Land	2018
Aksjefond			
Kombinert Pensjonsprofil Aksjer		NOK/NOR	37,0
Kombinert Pensjonsprofil Aksjer Privat		NOK/NOR	1,3
Schroder ISF Emerg Mkts A Acc		NOK/NOR	0,2
Storebrand Norge	938651728	NOK/NOR	0,1
Handelsbanken Pensjonsprofil 100		NOK/NOR	0,1
Vektorspar Aksjer		NOK/NOR	0,1
KLP AksjeVerden Indeks	996716716	NOK/NOR	0,1
Skagen Kon-Tiki	984305141	NOK/NOR	0,1
Diverse fond			0,3
Sum aksjefond			39,1
Herav børsnoterte			38,8
Obligasjonsfond			
Kombinert Pensjonsprofil Renter		NOK/NOR	15,6
Kombinert Pensjonsprofil Renter Privat		NOK/NOR	0,7
Skagen Avkastning	970876084	NOK/NOR	0,2
Skagen Tellus	990009651	NOK/NOR	0,1
Sum obligasjonsfond			16,7
Herav børsnoterte			16,5
Pengemarkedsfond			
Storebrand Likviditet Inst	977555779	NOK/NOR	275,8
Danske Invest Norsk Likv. Inst.	981582047	NOK/NOR	175,4
Nordea Likviditet 20	885033822	NOK/NOR	171,7
Holberg Likviditet	982371929	NOK/NOR	103,9
Danske Invest Norsk Likviditet 1	868006862	NOK/NOR	103,7
Holberg Likviditet	982371929	NOK/NOR	3,0
Alfred Berg Pengemarked	966491167	NOK/NOR	2,1
Gjensidige Likviditet		NOK/NOR	0,2
Handelsbanken Likviditet A1 NOK		NOK/NOR	0,1
Diverse fond			0,1
Sum pengemarkedsfond			835,9
Herav børsnoterte			617,0
Kombinasjonsfond			
Aktiv Pensjonsprofil Balansert		NOK/NOR	7,3
Kombinert Pensjonsprofil Balansert		NOK/NOR	5,4
Kombinert Pensjonsprofil Trygg Privat		NOK/NOR	3,6
Kombinert Pensjonsprofil Balansert Privat		NOK/NOR	3,2
Kombinert Pensjonsprofil Trygg		NOK/NOR	2,9
Kombinert Pensjonsprofil Offensiv		NOK/NOR	2,0
Vektorspar Trygg		NOK/NOR	0,9
Handelsbanken Pensjonsprofil 70		NOK/NOR	0,7
Vektorspar Balansert		NOK/NOR	0,6
Diverse fond			1,2
Sum kombinasjonsfond			27,9
Herav børsnoterte			26,7
Andre finansielle eiendeler			
Norsk Pensjon	890050212	NOK/NOR	0,2
Sum andre finansielle eiendeler			0,2
Sum finansielle eiendeler			919,8
Herav børsnoterte			699,0

Fond uten org.nr. er registrert i land utenfor Norge. Fondsprofiler er virtuelle profiler sammensatt av både norsk- og utenlandskregistrerte fond, fondsprofiler er ikke offisielle registrerte fond og har derfor ikke org.nr.

7. Aksjer og andeler i investeringsvalgporteføljen

Millioner kroner	Org.nummer	Valuta/land	2018
Aksjefond			
Kombinert Pensjonsprofil Aksjer		NOK/NOR	3.885,1
Kombinert Pensjonsprofil Aksjer Privat		NOK/NOR	1.035,7
Skagen Global	979876106	NOK/NOR	305,0
Skagen Kon-Tiki	984305141	NOK/NOR	300,0
Handelsbanken Pensjonsprofil 100		NOK/NOR	244,4
Skagen Vekst	879876052	NOK/NOR	243,8
Landkreditt Aksje Global	988849537	NOK/NOR	151,7
Kombinert Pensjonsprofil Aksjer VS		NOK/NOR	125,5
Indeksert Pensjonsprofil Aksjer		NOK/NOR	99,9
Skagen m2	998738873	NOK/NOR	77,6
Landkreditt Utbytte A	999029280	NOK/NOR	56,1
Alfred Berg Norge	957801412	NOK/NOR	55,3
Delphi Nordic	960058658	NOK/NOR	48,4
KLP AksjeGlobal Indeks 4	988244163	NOK/NOR	45,0
Pareto Aksje Norge B	883610512	NOK/NOR	41,4
KLP AksjeVerden Indeks	996716716	NOK/NOR	36,0
Schroder ISF Emerg Mkts A Acc		USD/NOR	31,7
Holberg Norden	982371910	NOK/NOR	23,5
Dnb Miljøinvest	971580496	NOK/NOR	17,3
Delphi Global	989747746	NOK/NOR	16,1
Danske Invest Norge I	968127799	NOK/NOR	16,0
Skagen Focus	915294294	NOK/NOR	15,5
Parvest Equity India		NOK/NOR	15,1
C WorldWide Globale Aksjer	945434422	NOK/NOR	13,5
Storebrand Norge	938651728	NOK/NOR	12,3
Eika Norge	985682976	NOK/NOR	11,9
Handelsbanken Norge Index		NOK/NOR	11,7
Henderson Gartmore Global Growth Fund R E ACC		EUR/LUX	9,8
Man GLG European Equity D EUR		EUR/NOR	9,0
KLP AksjeNorge Indeks II	992966092	NOK/NOR	8,4
SKAGEN Select 100	918534741	NOK/NOR	8,2
Handelsbanken Norden Index		NOK/NOR	8,1
Aktiv Pensjonsprofil Aksjer		NOK/NOR	4,5
Candriam Equities L Australia C AUD Acc		AUD/LUX	2,7
Vektorspar Aksjer		NOK/NOR	2,2
KLP AksjeNorden Indeks	980854043	NOK/NOR	2,0
KLP AksjeUSA Indeks III	917232164	NOK/NOR	2,0
Parvest Real Estate Securities World		NOK/NOR	1,8
KLP AksjeFremvoksende Markeder Indeks II	996716678	NOK/NOR	1,7
Handelsbanken Global Index Cri		NOK/NOR	1,6
Investec GSF Global Equity A, Acc. Gross USD		USD/NOR	1,6
Goldman Sachs N-11 Equity Portfolio		EUR/NOK	1,2
Sector Global Equity Kernel A NOK		NOK/NOR	1,1
KLP AksjeUSA Indeks IV	817232582	NOK/NOR	1,0
Handelsbanken Barekraftig Energi		NOK/NOR	0,8
Handelsbanken Råvarefond A1		NOK/NOR	0,7
KLP AksjeEuropa Indeks IV	915845967	NOK/NOR	0,7
Handelsbanken Kina A1		NOK/NOR	0,6
KLP AksjeEuropa Indeks III	815846052	NOK/NOR	0,5
Handelsbanken Norge A1 NOK		NOK/NOR	0,5
Handelsbanken Norden A1 NOK		NOK/NOR	0,5
Handelsbanken America Small Cap A1		NOK/NOR	0,4
Handelsbanken Tillvaxtmarknad Tema A1 NOK		NOK/NOR	0,4
Handelsbanken Norden Selektiv A1		NOK/NOR	0,4
Handelsbanken Asia		NOK/NOR	0,3
Handelsbanken Europa Selektiv A1		NOK/NOR	0,3
Handelsbanken Latin-Amerika A1 NOK		NOK/NOR	0,3
Handelsbanken Øst-Europa A1 NOK		NOK/NOR	0,1
Sum aksjefond			7.009,1
Herav børsnoterte			6.997,6

Millioner kroner	Org.nummer	Valuta/land	2018
Obligasjonsfond			
Kombinert Pensjonsprofil Renter		NOK/NOR	1.390,3
Kombinert Pensjonsprofil Renter Privat		NOK/NOR	398,2
Handelsbanken Pensjonsprofil Renter		NOK/NOR	147,3
Skagen Avkastning	970876084	NOK/NOR	108,5
Danske Invest Norsk Obligasjon	968007009	NOK/NOR	42,7
Indeksert Pensjonsprofil Renter		NOK/NOR	31,3
PIMCO GIS plc Global Bond Fund Hedged NOK Acc.		NOK/USA	23,1
Skagen Tellus	990009651	NOK/NOR	22,7
Nordea Global High Yield	986224211	NOK/NOR	19,0
DNB Obligasjon	951162728	NOK/NOR	14,1
Handelsbanken Obligasjon A1 NOK		NOK/NOR	8,7
Sum obligasjonsfond			2.205,9
Herav børsnoterte			2.117,7
Pengemarkedsfond			
Alfred Berg Pengemarked	966491167	NOK/NOR	336,4
Holberg Likviditet	982371929	NOK/NOR	154,8
Gjensidige Likviditet		NOK/NOR	112,6
Landkreditt Høyrente	988437832	NOK/NOR	102,5
Landkreditt Ekstra	999029302	NOK/NOR	90,2
Skagen Høyrente	979876076	NOK/NOR	74,0
Handelsbanken Likviditet A1 NOK		NOK/NOR	26,8
Danske Invest Norsk Likviditet 1	868006862	NOK/NOR	4,4
Sum pengemarkedsfond			901,8
Herav børsnoterte			673,3
Kombinasjonsfond			
Kombinert Pensjonsprofil Balansert		NOK/NOR	2.280,7
Kombinert Pensjonsprofil Balansert Privat		NOK/NOR	1.547,9
Kombinert Pensjonsprofil Trygg Privat		NOK/NOR	1.264,3
Kombinert Pensjonsprofil Trygg		NOK/NOR	1.261,6
Aktiv Pensjonsprofil Balansert		NOK/NOR	1.184,5
Vektorspar Trygg		NOK/NOR	1.128,1
Vektorspar Balansert		NOK/NOR	1.035,1
Handelsbanken Pensjonsprofil 70		NOK/NOR	769,3
Aktiv Pensjonsprofil Trygg		NOK/NOR	593,0
Kombinert Pensjonsprofil Offensiv		NOK/NOR	568,3
Handelsbanken Pensjonsprofil 50		NOK/NOR	429,7
Aktiv Pensjonsprofil Offensiv		NOK/NOR	294,7
Kombinert Pensjonsprofil Offensiv Privat		NOK/NOR	272,7
Kombinert Pensjonsprofil Balansert VS		NOK/NOR	176,7
Vektorspar Offensiv		NOK/NOR	111,1
Kombinert Pensjonsprofil Offensiv VS		NOK/NOR	30,7
Kombinert Pensjonsprofil Trygg VS		NOK/NOR	10,7
Handelsbanken Pensjonsprofil 30		NOK/NOR	7,8
Indeksert Pensjonsprofil Offensiv		NOK/NOR	5,5
Indeksert Pensjonsprofil Trygg		NOK/NOR	2,1
SKAGEN Select 60	818534752	NOK/NOR	1,8
Handelsbanken Multi Asset 100		NOK/NOR	0,3
Indeksert Pensjonsprofil Balansert		NOK/NOR	0,2
Sum kombinasjonsfond			12.977,0
Herav børsnoterte			12.801,0
Andre finansielle eiendeler			
Fordring			61,5
Bankinnskudd			130,8
Sum andre finansielle eiendeler			192,3
Sum finansielle eiendeler i investeringsporteføljen			23.286,1
Herav børsnoterte			22.589,6

Fond uten org.nr. er registrert i land utenfor Norge. Fondsprofiler er virtuelle profiler sammensatt av både norsk- og utenlandskregistrerte fond, fondsprofiler er ikke offisielle registrerte fond og har derfor ikke org.nr.

8. Aksjer og andeler i kollektivporteføljen

Millioner kroner	Org.nummer	Valuta/land	2018
Obligasjonsfond			
Shenkman Finsbury High Income Fund A NOK		NOK / NOR	135,9
Nordea Global High Yield	986224211	NOK / NOR	19,1
Sum obligasjonsfond			155,0
Herav børsnoterte			154,3
Pengemarkedsfond			
Storebrand Likviditet	977555779	NOK / NOR	193,4
Danske Invest Norsk Likv. Inst.	981582047	NOK / NOR	151,4
Holberg Likviditet	982371929	NOK / NOR	94,0
Alfred Berg Pengemarked	966491167	NOK / NOR	12,3
Nordea Likviditet 20	885033822	NOK / NOR	6,3
Sum pengemarkedsfond			457,5
Herav børsnoterte			325,9
Sum aksjer og andeler			612,5
Herav børsnoterte			480,2
Andre finansielle eiendeler			
Bankinnskudd			46,6
Sum andre finansielle eiendeler			46,6
Sum aksjer og andeler i kollektivporteføljen			659,1
Sum herav børsnoterte			480,2

Fond uten org.nr. er registrert i land utenfor Norge. Fondsprofiler er virtuelle profiler sammensatt av både norsk- og utenlandskregistrerte fond, fondsprofiler er ikke offisielle registrerte fond og har derfor ikke org.nr.

9. Betingede forpliktelser

Millioner kroner	2018	2017
Garantier og kommittert kapital		
Kommittert kapital, ikke innbetalt	133,5	778,1

Gjensidige Pensjonsforsikring har forpliktet seg til å investere i eiendomsfondet Malling & Co Eiendomsfond 1 IS, utover det som er innregnet i balansen

10. Pensjon

Gjensidige Pensjonsforsikring AS (GPF) er forpliktet til å ha en tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon. Foretakets pensjonsordninger oppfyller lovens krav.

GPF har både innskuddsbaserte og ytelsesbaserte pensjonsordninger for sine ansatte. Den ytelsesbaserte pensjonsordningen er lagt i en egen pensjonskasse og er lukket for nyansatte. Nyansatte blir meldt inn i den innskuddsbaserte pensjonsordningen.

Innskuddsbasert pensjonsordning

Innskuddspensjon er en privat pensjonsordning som er et supplement til folketrygden. Ytelsene fra pensjonsordningen kommer i tillegg til alderspensjon fra folketrygden. Pensjonsalder er 70 år.

Den innskuddsbaserte ordningen er en ordning hvor GPF betaler faste innskudd til et fond eller en pensjonskasse, og hvor det ikke foreligger noen juridisk eller underforstått forpliktelse til å betale ytterligere innskudd. Satsene er syv prosent av lønn mellom 0 og 7,1 G og 20 prosent av lønn mellom 7,1 og 12 G.

Videre inngår i ordningen uførepensjon, ektefelle-/samboerpensjon og barnepensjon etter nærmere bestemte regler.

Ytelsesbasert pensjonsordning

Beskrivelse av ordningen

Alderspensjonen sammen med ytelser fra folketrygden og hensyntatt eventuelle fripoliser fra tidligere arbeidsforhold utgjør cirka 70 prosent av lønn ved fratreddesalder, forutsatt full opptjeningsstid på 30 år. Pensjonsalderen er 70 år, men for assurandørene gjelder en pensjonsalder på 65 år.

Den ytelsesbaserte ordningen er en ordning som gir de ansatte kontraktsmessige rettigheter til fremtidige pensjonsytelser. Videre inngår i ordningen uførepensjon, ektefelle-/samboerpensjon og barnepensjon etter nærmere bestemte regler.

I tillegg har GPF pensjonsforpliktelser overfor enkelte arbeidstakere ut over den ordinære kollektivavtalen. Dette gjelder ansatte med lavere pensjonsalder, arbeidstakere med lønn over 12G og tilleggspensjoner.

Den ordinære alderspensjonen er en sikret ordning hvor arbeidsgiver bidrar med innbetaling til pensjonsmidler. Pensjon ut over den ordinære kollektivavtalen er en usikret ordning som betales over driften.

Aktuarielle forutsetninger

Fastsatte aktuarielle forutsetninger fremkommer av tabellen. Diskonteringsrenten er den forutsetningen som har størst innvirkning på verdien av pensjonsforpliktelsen. Lønnsregulering, pensjonsregulering og G-regulering er basert på historiske observasjoner og forventet fremtidig inflasjon. Lønnsveksten er satt til 3,2 prosent (3,1), og er justert for alder basert på en avtagende lønnskurve. Den ettårige nominelle lønnsveksten 2018/19 er beregnet til 1,91 prosent (1,55). Årsaken til den lave lønnsveksten er at pensjonsordningen er lukket for nye medlemmer og at gjennomsnittlig alder for ansatte medlemmer er 56,8 år (56,1).

Diskonteringsrenten er basert på en rentekurve som fastsettes med utgangspunkt i OMF-renten (obligasjoner med fortrinnsrett). Diskonteringsrenten er basert på observerte renter frem til cirka ti år. Markedets langsiktige syn på rentenivå er estimert basert på realrentekrav, inflasjon og fremtidig kredittrisiko. I perioden mellom de observerte renter og de langsiktige markedsforventninger er det gjort en interpolasjon. Det er således beregnet en diskonteringskurve for hvert år som det skal utbetales pensjon.

Sensitivitetsanalysen er basert på at kun én forutsetning endres om gangen og at alle andre holdes konstant. Dette er sjelden tilfelle da flere av forutsetningene samvarierer. Sensitivitetsanalysen er

utarbeidet ved bruk av samme metode som er lagt til grunn i den aktuarielle beregningen av pensjonsforpliktelsen i balansen.

Risiko

Risiko i netto pensjonsforpliktelse er en kombinasjon av selve pensjonsordningen, pensjonsforpliktelsen, pensjonsmidler, finansieringsnivå og samvariasjon mellom pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler.

GPF er utsatt for finansiell risiko siden pensjonsmidlene forvaltes i Gjensidige Pensjonskasse som en investeringsvalgportefølje. Finansiell risiko er knyttet til investeringer i aksjer, rentebærende verdipapirer og eiendom. Investeringer foretas hovedsakelig i verdipapirfond og obligasjoner. Den finansielle risikoen omfatter aksje-, rente-, kreditt-, valuta- og likviditetsrisiko, hvorav den største risikofaktoren er renterisiko. Finansiell risiko i pensjonsmidler estimeres ved bruk av definerte stressparametere for hver aktivaklasse samt forutsetninger om hvordan utviklingen i de ulike aktivaklassene samvarierer.

Pensjonsmidlene er høyere enn de beregnede pensjonsforpliktelsene. Imidlertid er bruken av pensjonsmidlene til å betale fremtidige premier begrenset, og det forventes at deler av overfinansieringen vil bli brukt til å øke pensjonsutbetalingene. En økning i forpliktelsene (som for eksempel som følge av rentefritak) vil bli delvis motvirket av en reduksjon i overfinansieringen. Renteoppgang leder til et fall i forpliktelsene som isolert sett kan lede til en økt overfinansiering. Risikofaktorene under må således ses i lys av overfinansieringen.

Renterisiko

Pensjonsmidlenes eksponering mot renterisiko ansees som moderat som følge av at markedsverdivektet durasjon er på cirka 2,5 år. Porteføljeverdien vil falle med cirka 2,5 prosent ved et parallelt skift i rentekurven på pluss ett prosentpoeng.

Pensjonsforpliktelsen vil stige med 11,9 prosent ved et parallelt skift i hele rentekurven (rentefall) på minus ett prosentpoeng. Verdien vil falle med ca. 9,8 prosent ved en renteøkning på ett prosentpoeng.

Kredittrisiko

Pensjonsmidlenes eksponering mot kredittrisiko ansees som moderat. Hovedtyngden av pensjonskassens renteinvesteringer skal være innenfor «investment grade». Dersom kredittrisiko på global basis økte med en faktor tilsvarende den faktoren som brukes i stresstester for pensjonskasser (tilsvarende en forverring mot 99,5 prosent percentilen) ville det lede til et fall på cirka ni prosent i obligasjonsporteføljen.

Pensjonsforpliktelsene er eksponert mot noe kredittrisiko da den norske OMF-renten, som er utgangspunkt for fastleggelsen av diskonteringsrente, inneholder en viss kredittrisiko.

Levetid og uførhet

Levetidsforutsetningene er basert på tabellen K2013BE som rapportert av FNO (Finans Norge) AS.

Uførehypptigheten er basert på tabellen IR73. Denne måler uførhet på lang sikt. Forekomsten av uførheten er lav sammenlignet med mange andre arbeidsgivere.

GPFs ansatte kan bli involvert i større katastrofelignende hendelser som flyulykker, bussulykker, tilskuer til sportsarrangement eller hendelser på arbeidsplassen. Dersom en slik hendelse inntreffer vil pensjonsforpliktelsen kunne øke betraktelig. Det er investert i katastrofeforsikringer som gjør at GPF får erstatning dersom en slik hendelse inntreffer.

Lønnsutvikling

De fremtidige pensjonsytelsene avhenger av den fremtidige lønnsutvikling og utviklingen i Folketrygdens grunnbeløp (G). Dersom foretakets lønnsutvikling er lavere enn økningen i G, reduseres ytelsene.

Lønnsvekst vil avvike fra den banen som er fastlagt ved at ansatte får høyere eller lavere lønnsvekst enn det som banen tilsier. GPF styrer lønnsutvikling for ansatte basert på tariffavtaler og individuelle avtaler. Fra år til år kan det forekomme hopp i lønnsnivå.

Dersom lønnsveksten blir ett prosentpoeng høyere vil det føre til 3,9 prosent økning av forpliktelsen. Dersom lønnsveksten blir ett prosentpoeng lavere faller forpliktelsen med 3,1 prosent. Dersom G øker med ett prosentpoeng faller forpliktelsen med 1,5 prosent.

Minstekrav til nivået på pensjonsmidler

Pensjonsmidlene må tilfredsstillende visse minstekrav definert i norsk lov, forskrifter og pålegg fra Finanstilsynet.

Dersom nivået på pensjonsmidlene blir lavere enn en nedre grense, vil GPF måtte innbetale ekstra pensjonsmidler for å dekke opp for den nedre grensen. Under visse forutsetninger vil også GPF få tilbakebetalt pensjonsmidler.

I Gjensidige Pensjonskasse måles risiko basert på krav fastsatt av Finanstilsynet i form av stresstester. Disse testene skal reflektere 99,5 prosent «value at risk». Pensjonskassen har en bufferkapitalutnyttelse på cirka 75 prosent, noe som tilsier at det ikke er krav om å tilføre pensjonsmidler for å bedre pensjonskassens soliditet.

Privat avtalefestet pensjonsordning (AFP)

GPF er som medlem i FNO tilknyttet AFP-avtale for sine ansatte. AFP er en ytelsesbasert ordning som er finansiert i fellesskap av svært mange arbeidsgivere. Pensjonsordningens administrator har ikke fremlagt beregninger som fordeler pensjonsordningenes midler eller forpliktelser til de enkelte medlemsforetakene. GPF innregner således ordningen som en innskuddsordning.

Dersom pensjonsordningens administrator framlegger slike fordelinger kan det lede til at ordningen skal innregnes som en ytelsesordning. Imidlertid er det vanskelig å fremkomme med fordelingsnøkler som kan aksepteres av GPF. En fordelingsnøkkel basert på GPFs andel av samlet årlig lønn vil ikke kunne aksepteres da denne nøkkelen er for enkel og ikke vil reflektere de økonomiske forpliktelsene på en adekvat måte.

Millioner kroner	Sikret 2018	Usikret 2018	Sum 2018	Sikret 2017	Usikret 2017	Sum 2017
Nåverdi av pensjonsforpliktelsen						
Per 1. januar	12,6	1,9	14,5	10,9	1,5	12,3
Årets pensjonsopptjening	0,6	0,1	0,8	0,6	0,1	0,7
Arbeidsgiveravgift av årets opptjening	0,1		0,1	0,1		0,1
Rentekostnad	0,3		0,4	0,3		0,3
Aktuarielle gevinster og tap	0,3	0,4	0,6	0,9	0,2	1,1
Utbetalte ytelser	(0,2)		(0,2)	(0,1)		(0,1)
Arbeidsgiveravgift av innbetalte pensjonsmidler	(0,2)		(0,2)	(0,1)		(0,1)
Per 31. desember	13,5	2,5	16,0	12,6	1,8	14,4
Beløp innregnet i balansen						
Nåverdi av pensjonsforpliktelsen	13,5	2,5	16,0	12,6	1,9	14,4
Virkelig verdi av pensjonsmidlene	(14,9)		(14,9)	(14,2)		(14,2)
Netto pensjonsforpliktelse/(pensjonsmidler)	(1,4)	2,5	1,0	(1,6)	1,9	0,2
Virkelig verdi av pensjonsmidlene						
Per 1. januar	14,2		14,2	13,3		13,3
Renteinntekt	0,4		0,4	0,4		0,4
Avkastning ut over renteinntekt	(0,8)		(0,8)	0,2		0,2
Bidrag fra arbeidsgiver	1,5		1,5	0,5		0,5
Utbetalte ytelser	(0,2)		(0,2)	(0,1)		(0,1)
Arbeidsgiveravgift av innbetalte pensjonsmidler	(0,2)		(0,2)	(0,1)		(0,1)
Per 31. desember	14,9		14,9	14,2		14,2
Pensjonskostnad innregnet i resultatet						
Årets pensjonsopptjening	0,6	0,1	0,8	0,6	0,1	0,7
Rentekostnad	0,3		0,4	0,3		0,3
Renteinntekt	(0,4)		(0,4)	(0,4)		(0,4)
Arbeidsgiveravgift	0,1		0,1	0,1		0,1
Pensjonskostnad	0,7	0,2	0,9	0,6	0,2	0,8
Kostnaden er innregnet i følgende regnskaplinje i resultatregnskapet						
Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader			0,9			0,8
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel innregnet i andre inntekter og kostnader						
Akkumulert beløp per 1. januar			0,9			1,9
Innregnet i perioden			(1,4)			(0,9)
Akkumulert beløp per 31. desember			(0,5)			0,9
Aktuarielle forutsetninger						
Diskonteringsrente			2,98 %			2,57 %
Lønnsregulering ¹			3,20 %			3,10 %
Endring i folketrygdens grunnbeløp			3,20 %			3,10 %

Millioner kroner	Sikret 2018	Usikret 2018	Sum 2018	Sikret 2017	Usikret 2017	Sum 2017
Øvrige spesifikasjoner						
Beløp innregnet som kostnad for bidrag til den innskuddsbaserte pensjonsordningen eksl. arg.giv.avg			3,6			3,0
Beløp innregnet som kostnad for bidrag til Fellesordningen for LO/NHO eksl. arb.giv.avg			0,5			0,7
Forventet innbetaling til Fellesordningen for LO/NHO neste år eksl. arb.giv.avg			0,6			0,8
Forventet innbetaling til den ytelsesbaserte pensjonsordningen neste år			1,3			

¹ Lønnsregulering representerer vår forventede gjennomsnittlige lønnsregulering for bransjen. Siden Gjensidige har en lukket ordning blir gjennomsnittlig lønnsregulering for vår bestand 1,91 prosent (1,55). Se forklaring under avsnittet Aktuarielle forutsetninger.

Prosent	Endring i pensjonsforpliktelse 2018	Endring i pensjonsforpliktelse 2017
Sensitivitet		
- 1 %-poeng diskonteringsrente	17,3 %	17,5 %
+ 1 %-poeng diskonteringsrente	(13,1 %)	(13,5 %)
- 1 %-poeng lønnsjustering	(9,3 %)	(8,8 %)
+ 1 %-poeng lønnsjustering	11,5 %	12,5 %
- 1 %-poeng G-regulering	5,9 %	6,3 %
+ 1 %-poeng G-regulering	(5,3 %)	(4,8 %)
+ 1 %-poeng pensjonsregulering	18,4 %	10,8 %
10 % redusert dødelighet	2,3 %	2,3 %
10 % økt dødelighet	(3,1 %)	(3,2 %)

Verdsettelseshierarki 2018	Nivå 1 Kvoterte priser i aktive markeder	Nivå 2 Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	Nivå 3 Verdsettelses- teknikk basert på ikke-observerbare markedsdata	Sum per 31.12.2018
Tusen kroner				
Aksjer og andeler		0,9		0,9
Obligasjoner		13,7		13,7
Derivater		0,3		0,3
Sum		14,9		14,9

Verdsettelseshierarki 2017	Nivå 1 Kvoterte priser i aktive markeder	Nivå 2 Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	Nivå 3 Verdsettelses- teknikk basert på ikke-observerbare markedsdata	Sum per 31.12.2017
Tusen kroner				
Aksjer og andeler		1,8		1,8
Obligasjoner		11,3		11,3
Bank		0,5		0,5
Derivater		0,6		0,6
Sum		14,2		14,2

11. Ansvarlig lå

		FRN Gjensidige Pensjonsforsikring AS
		2016/2026 SUB
ISIN		NO0010767429
Utsteder		Gjensidige Pensjonsforsikring AS
Hovedstol, million kroner		300,0
Valuta		NOK
Utstedelsesdato		23.06.2016
Forfall		23.06.2026
Første tilbakebetalingsdato		23.06.2021
Rentesats		NIBOR 3M + 2,90 %
Generelle vilkår		
Regulatorisk regelverk		Solvens II
Regulatorisk innløsningsrett		Ja
Konverteringsrett		Nei

12. Finansielle eiendeler og forpliktelser

Virkelig verdi

Finansielle eiendeler og forpliktelser som innregnes til virkelig verdi har balanseført verdi lik den verdi den enkelte eiendel/forpliktelse kan omsettes for i en velordnet transaksjon mellom markedsaktører på måletidspunktet under de gjeldende markedsforhold.

Ved beregning av virkelig verdi benyttes ulike metoder og teknikker avhengig av type finansielle instrumenter og i hvilken grad de handles i aktive markeder. Instrumenter klassifiseres i sin helhet i en av tre verdsettelsesnivåer basert på det laveste nivå av verdsettelsesinformasjon som er betydningsfull for verdsettelsen av instrumentene.

Nedenfor redegjøres for de ulike verdsettelsesnivåene og hvilke finansielle eiendeler/forpliktelser som inngår på hvilke nivåer.

Kvoterte priser i aktive markeder

Kvoterte priser i aktive markeder anses som det beste estimat på en eiendel/forpliktelses virkelige verdi. En finansiell eiendel/forpliktelse anses som verdsatt basert på kvoterte priser i aktive markeder dersom virkelig verdi er fastsatt basert på priser som er enkelt og regelmessig tilgjengelige og representerer faktiske og regelmessig forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. Finansielle eiendeler/forpliktelser som verdsettes basert på kvoterte priser i aktive markeder klassifiseres som nivå én i verdsettelseshierarkiet.

Følgende finansielle eiendeler er klassifisert som nivå én i verdsettelseshierarkiet

- Børsnoterte aksjer
- Stats- og statsgaranterte obligasjoner/verdpapirer med fast avkastning
- Børsnoterte fond (ETF)

Verdsettelse basert på observerbare markedsdata

Når kvoterte priser i aktive markeder ikke er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi av finansielle eiendeler/forpliktelser fortrinnsvis ved hjelp av verdsettelsesmetoder som baserer seg på observerbare markedsdata.

En finansiell eiendel/forpliktelse anses som verdsatt basert på observerbare markedsdata dersom virkelig verdi er fastsatt med referanse til priser som ikke er kvoterte, men som er observerbare enten direkte (som priser) eller indirekte (derivert fra priser).

Følgende finansielle eiendeler/forpliktelser er klassifisert som nivå to i verdsettelseshierarkiet

- Valutaterminer, aksjeopsjoner, fremtidige renteavtaler og valutaswapper hvis virkelige verdi er derivert fra verdien av underliggende instrumenter. Derivatene i disse kategoriene verdsettes ved hjelp av allment brukte verdsettelsesmetoder for derivater (opsjonspringsmodeller etc.).
- Aksjefond, obligasjonsfond, hedgefond og kombinasjonsfond hvis virkelige verdi er bestemt på bakgrunn av verdien av instrumentene som fondene har investert i.
- Sertifikater, obligasjoner og indeksobligasjoner som ikke er noterte, eller som er noterte, men hvor det ikke forekommer regelmessige transaksjoner. De unoterte instrumentene i disse kategoriene verdsettes basert på observerbare rentekurver og estimert kredittspread der hvor det er aktuelt.

- Rentebærende forpliktelser (bankdrift) målt til virkelig verdi. De rentebærende forpliktelsene verdsettes basert på observerbare rentekurver.
- Børsnoterte ansvarlig lån hvor det ikke forekommer regelmessige transaksjoner.

Verdsettelse basert på ikke-observerbare markedsdata

Når verken kvoterte priser i aktive markeder eller observerbare markedsdata er tilgjengelige, verdsettes finansielle eiendeler/forpliktelser ved hjelp av verdsettelsesteknikker som ikke er basert på observerbare markedsdata.

En finansiell eiendel/forpliktelse anses som verdsatt basert på ikke-observerbare markedsdata dersom virkelig verdi er fastsatt uten å være basert på kvoterte priser i aktive markeder, og heller ikke er basert på observerbare markedsdata. Finansielle eiendeler/forpliktelser som er verdsatt basert på ikke-observerbare markedsdata er klassifisert som nivå tre i verdsettelseshierarkiet.

Hoveddelen av investeringene som er klassifisert i nivå tre i verdsettelseshierarkiet er eksponering mot ikke-belånt eiendom gjennom enkelt stående selskaper (SPV).

Følgende finansielle eiendeler er klassifisert som nivå tre i verdsettelseshierarkiet

- Eiendomsfond verdsettes basert på rapporterte NAV-verdier fra fondsforvalter. På grunn av sen rapportering fra fondene, er NAV-verdier fra siste kvartalsrapportering anvendt for å estimere virkelig verdi.

Verdsettelsesprosess finansielle eiendeler klassifisert som nivå tre

Verdsettelsen av fondet er basert på retningslinjer som er gitt i den europeiske standarden EVS (European Valuation Standard) utarbeidet av TEGoVA (The European Group of Valuers' Associations) sammen med godt anerkjente verdsettelsesprinsipper i eiendomsmarkedet.

I tråd med EVS vil verdsettelsen av hver enkelt eiendom være basert på diskontering av estimerte fremtidige kontantstrømmer. De estimerte kontantstrømmene er basert på flere konkrete markedsforhold i eiendomsmarkedet som markedsleie, kostnader, investeringsnivåer og forventet ledighet i eiendomsmarkedet. Diskonteringsrenten er avledet av et gjennomsnitt av sammenlignbare transaksjoner i eiendomsmarkedet. Gjennomsnittet er ment å reflektere en gjennomsnittlig avkastning på tilsvarende eiendommer. Vi utfører også en subjektiv risikojustering, som er ment å reflektere avvik fra gjennomsnittet på den enkelte eiendom. I tillegg legger vi nåverdien av de siste inflasjonsestimatene fra Statistisk sentralbyrå til grunn for å utlede en nominell diskonteringsrente.

Sensitivitet finansielle eiendeler nivå tre

Sensitivitetsanalysen for finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata viser resultateffekten av realistiske og plausible markedsutfall. Generelle markedsnedgang eller forverrede framtidsutsikter kan påvirke forventning om fremtidige kontantstrømmer eller anvendte multipler som igjen vil medføre at verdien reduseres. Et verdifall på ti prosent anses som et realistisk og plausibelt markedsutfall for både aksjer og andeler og obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning som inngår i nivå tre i verdsettelseshierarkiet.

Millioner kroner	Balanseført verdi per 31.12.2018	Virkelig verdi per 31.12.2018	Balanseført verdi per 31.12.2017	Virkelig verdi per 31.12.2017
Finansielle eiendeler				
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket ved førstegansinnregning</i>				
Aksjer og andeler	67,2	67,2	763,6	763,6
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	1.465,1	1.465,1	1.361,4	1.361,4
Aksjer og andeler i livsforsikring med investeringsvalg	19.811,5	19.811,5	20.034,3	20.034,3
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning i livsforsikring med investeringsvalg	3.282,3	3.282,3	2.531,2	2.531,2
<i>Finansielle eiendeler som holdes til forfall</i>				
Obligasjoner som holdes til forfall	30,6	30,7	30,5	32,1
<i>Utlån og fordringer</i>				
Obligasjoner klassifisert som lån og fordringer	4.962,3	5.064,9	4.536,0	4.767,1
Fordringer i forbindelse med direkte forretning og gjenforsikringer	65,0	65,0	59,4	59,4
Andre fordringer	161,1	161,1	104,8	104,8
Kontanter og kontantekvivalenter	356,3	356,3	396,2	396,2
Sum finansielle eiendeler	30.201,4	30.304,1	29.817,4	30.050,0
Finansielle forpliktelser				
<i>Finansielle forpliktelser til amortisert kost</i>				
Ansvarlig lån	299,7	301,2	299,6	307,8
Andre forpliktelser	122,0	122,0	22,0	22,0
Forpliktelser i forbindelse med forsikring	429,6	429,6	89,3	89,3
Sum finansielle forpliktelser	851,3	852,8	410,8	419,1
Ikke resultatført gevinst/(tap)		101,2		224,4

Verdsettelseshierarki 2018

Tabellen viser en fordeling av finansielle eiendeler/ forpliktelser i tre nivåer basert på verdsettelsesmetode

	Nivå 1 Kvoterte priser i aktive markeder	Nivå 2 Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	Nivå 3 Verdsettelses- teknikk basert på ikke- observerbare markedsdata	Sum
Millioner kroner				
Finansielle eiendeler				
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket ved førstegangsinnregning</i>				
Aksjer og andeler	67,0		0,2	67,2
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	1.465,1			1.465,1
Aksjer og andeler i livsforsikring med investeringsvalg	19.794,3	17,3		19.811,5
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning i livsforsikring med investeringsvalg	3.268,1	14,1		3.282,3
<i>Finansielle eiendeler målt til amortisert kost</i>				
Obligasjoner som holdes til forfall		30,7		30,7
Obligasjoner klassifisert som lån og fordringer		5.064,9		5.064,9
<i>Finansielle forpliktelser målt til amortisert kost</i>				
Ansvarlig lån		301,2		301,2

Verdsettelseshierarki 2017

Tabellen viser en fordeling av finansielle eiendeler/ forpliktelser i tre nivåer basert på verdsettelsesmetode

	Nivå 1 Kvoterte priser i aktive markeder	Nivå 2 Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	Nivå 3 Verdsettelses- teknikk basert på ikke- observerbare markedsdata	Sum
Millioner kroner				
Finansielle eiendeler				
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket ved førstegangsinnregning</i>				
Aksjer og andeler	5,3		758,4	763,6
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	1.357,0	4,4		1.361,4
Aksjer og andeler i livsforsikring med investeringsvalg	20.021,1	13,2		20.034,3
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning i livsforsikring med investeringsvalg	2.515,5	15,6		2.531,2
<i>Finansielle eiendeler målt til amortisert kost</i>				
Obligasjoner som holdes til forfall		32,1		32,1
Obligasjoner klassifisert som lån og fordringer		4.767,1		4.767,1
<i>Finansielle forpliktelser målt til amortisert kost</i>				
Ansvarlig lån		307,8		307,8

Avstemming finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2018

Tusen kroner	Per 1.1.2018	Netto realisert/ urealisert gevinst over resultatet	Kjøp	Salg	Oppgjør	Over- føring til/fra nivå 3	Per 31.12.2018	Andel av netto realisert/ urealisert gevinst over resultatet som relaterer seg til instrumenter som ennå eies per 31.12.2018
Aksjer og andeler	758,4					(758,2)	0,2	
Sum	758,4					(758,2)	0,2	

Sensitivitet finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2018

		Sensitivitet
Aksjer og andeler	Verdifall på 10 %	
Sum		

Avstemming finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2017

Tusen kroner	Per 1.1.2017	Netto realisert/ urealisert gevinst over resultatet	Kjøp	Salg	Oppgjør	Over- føring til/fra nivå 3	Per 31.12.2017	Andel av netto realisert/ urealisert gevinst over resultatet som relaterer seg til instrumenter som ennå eies per 31.12.2017
Aksjer og andeler	734,3	24,0					758,4	
Sum	734,3	24,0					758,4	

Sensitivitet finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2017

		Sensitivitet
Aksjer og andeler	Verdifall på 10 %	75,8
Sum		75,8

Avstemming av forpliktelser fra finansieringsaktiviteter 2018

	Per 1.1.2018	Kontant- strøm- mer	Ikke-kontantstrømmer			Per 31.12.2018
			Oppkjøp	Kurs- diffe- ranser	Andre endringer	
Ansvarlig lån	299,6				0,1	299,7

Avstemming av forpliktelser fra finansieringsaktiviteter 2017

	Per 1.1.2017	Kontant- strøm- mer	Ikke-kontantstrømmer			Per 31.12.2017
			Oppkjøp	Kurs- diffe- ranser	Andre endringer	
Ansvarlig lån	299,5				0,1	299,6

13. Netto inntekter fra investeringer

Millioner kroner	2018	2017
Netto inntekter fra tilknyttede foretak	74,6	
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra investeringer i tilknyttede foretak	74,6	
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket		
<i>Aksjer og andeler</i>		
Utbytteinntekter		24,1
Urealiserte gevinster/(tap) fra aksjer og andeler		35,0
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra aksjer og andeler		59,1
<i>Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning</i>		
Netto renteinntekter/(-kostnader) fra obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	16,6	21,2
Urealiserte gevinster/(tap) fra obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	(10,8)	(7,2)
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	5,1	17,5
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	11,0	31,5
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket	11,0	90,6
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra obligasjoner som holdes til forfall		
Netto renteinntekt på obligasjoner som holdes til forfall	1,8	1,8
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra obligasjoner som holdes til forfall	1,8	1,8
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra utlån og fordringer		
Netto renteinntekter/(-kostnader) fra utlån og fordringer	167,6	149,4
Netto gevinster/(tap) fra utlån og andre fordringer	6,8	5,4
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra utlån og fordringer	174,5	154,8
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra finansielle forpliktelser målt til amortisert kost		
Netto renteinntekter/(-kostnader) fra ansvarlig lån	(12,1)	(11,8)
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra finansielle forpliktelser målt til amortisert kost	(12,1)	(11,8)
Netto andre finansinntekter/(-kostnader) ¹	0,1	(0,1)
Avkastningsbytteavtale eiendom		1,8
Sum netto inntekter fra investeringer	249,9	237,1
Spesifikasjoner		
Renteinntekter og -kostnader for finansielle eiendeler og forpliktelser som ikke er regnskapsført til virkelig verdi over resultatet		
Samlede renteinntekter for finansielle eiendeler som ikke er regnskapsført til virkelig verdi over resultatet	168,8	155,5
Samlede rentekostnader for finansielle forpliktelser som ikke er regnskapsført til virkelig verdi over resultatet	(12,1)	(11,8)

¹ Netto andre finansinntekter/(-kostnader) inkluderer finansinntekter og -kostnader som ikke er henførbare til enkeltklasser av finansielle eiendeler eller forpliktelser, samt finansielle administrasjonskostnader.

14. Lønn og godtgjørelser

Styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse

Det er etablert et godtgjørelsesutvalg for Gjensidige Pensjonsforsikring AS.

Godtgjørelsespolitikken skal til enhver tid være innenfor de rammer som er fastsatt av styret i Gjensidige Forsikring ASA.

Godtgjørelsesutvalget forbereder alle saker om godtgjørelsesordningen som skal avgjøres av styret.

Generelle prinsipper for godtgjørelsespolitikk

Godtgjørelsesordning som gjelder alle ansatte skal være konkurransedyktig, men ikke lønnsledende. Det forventes at de ansatte har et helhetlig syn på hva som tilbys av godtgjørelse og goder.

Godtgjørelsesordningen skal være åpne og prestasjonsbaserte, slik at de i så stor grad som mulig oppleves som rettferdige og forutsigbare. Det skal være samsvar mellom avtalt prestasjon og den godtgjørelsen som gis. Godtgjørelse og karriereutvikling skal knyttes til oppnåelse av uttrykte strategiske og økonomiske mål og verdigrunnlag, hvor både kvantitative og kvalitative målsetninger tas med i vurderingen.

Målekriteriene skal fremme langsiktig verdiskapning, og så langt det er mulig ta hensyn til faktiske kapitalkostnader.

Godtgjørelsesordningen skal bidra til å fremme og gi incentiver til god risikostyring, motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter. Fast grunnlønn skal være hovedelement i den samlede godtgjørelsen, som for øvrig består av variabel lønn, pensjon og naturaltelser.

Beslutningsprosess

Styret i Gjensidige Pensjonsforsikring AS har opprettet et godtgjørelsesutvalg for foretaket. Det består av to medlemmer.

Godtgjørelsesutvalget skal forberede saker for styret, og har hovedsak ansvar for følgende:

- Utarbeide forslag til og følge opp praktiseringen av retningslinjer og rammer for godtgjørelse
- Årlig vurdere og foreslå godtgjørelse til daglige ledere
- Årlig utarbeide forslag til målkort for daglige ledere
- Være rådgiver for daglige ledere vedrørende den årlige vurderingen av godtgjørelse til øvrige av de ledende ansatte
- Fremme forslag til erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte, ansatte og tillitsvalgte
- Vurdere andre vesentlige personalrelaterte forhold for ledende ansatte

Lønn og andre goder til ledende ansatte / styrende organer 2018

Tusen kroner	Fast lønn/honorar	Opp-tjent variabel lønn	Beregnet verdi av totale fordeler i annet enn kontanter	Opptjente rettigheter i regnskapsåret for pensjonsordning	Årets opp-tjenning aksje-basert avlønning	Antall tildelte, ikke frigitte aksjer	Antall innløste aksjer	Antall aksjer ute-stående	Eier antall aksjer	Fra-tred-elses-vilkår
Ledelse										
Torstein Ingebretsen, adm dir ^{4, 5}	1.842,1	206,0	398,1	150,4	195,5	701	759	1.446	3.944	¹
Nils Andreas Brekke, økonomidirektør ³	1.333,8	143,7	312,5	289,8	132,1	471	468	977	3.201	²
Helene Bjørkholt, direktør produkt ^{4, 6}	1.207,6	139,8	276,5	147,1	123,7	456	456	915	4.416	¹
Lars Ingmar Eng, salgsdirektør ^{4, 7}	1.175,1	136,3	287,7	145,2	124,5	446	495	921	2.750	¹
Steffan Lloyd, direktør Fag System ⁴	1.114,4	130,0	287,7	143,7	118,2	424	447	874	6.511	¹
Åge Sætrevik, investeringsdirektør ⁴	1.307,4	141,0	179,7	158,9	134,4	465	557	994	6.570	¹
Cathrine H. Saxebøl, markedsdirektør. ⁴	995,3	18,5	108,3	130,0					700	¹

Styret

Mats C. Gottschalk, styreleder

Ida Berild Guldborg, styremedlem

Hans Aasnæs, styremedlem 146,0

Kari Østerud, styremedlem 146,0

¹ 67 år

² 65 år

³ Ytelsesbasert pensjonsordning

⁴ Innskuddsbasert pensjonsordning

⁵ Låntaker i Gjensidige Bank ASA med 4.442 tusen kroner utestående. Vilkår som gjelder er 2,19 prosent i rentesats og utløpsdato 28.04.2026

⁶ Låntaker i Gjensidige Bank ASA med 875 tusen kroner utestående. Vilkår som gjelder er 2,19 prosent i rentesats og utløpsdato 28.09.2023

⁷ Låntaker i Gjensidige Bank ASA med 849 tusen kroner utestående. Vilkår som gjelder er 1,97 prosent i rentesats og utløpsdato 20.08.2026

Lønn og andre goder til ledende ansatte / styrende organer 2017

Tusen kroner	Fast lønn/honorar	Opp-tjent variabel lønn	Beregnet verdi av totale fordeler i annet enn kontanter	Opptjente rettigheter i regnskapsåret for pensjonsordning	Årets opp-tjening aksje-basert avlønning	Antall tildelte, ikke frigitte aksjer	Antall innløste aksjer	Antall aksjer ute-stående	Eier antall aksjer	Fra-tred-elses-vilkår
Ledelse										
Torstein Ingebretsen, adm dir ^{4, 5}	1.792,5	210,5	392,9	138,0	498,8	1.660	1.740	3.220	2.248	¹
Nils Andreas Brekke, økonomidirektør ³	1.293,4	158,6	290,5	254,9	336,6	1.246	973	2.173	2.758	²
Helene Bjørkholt, direktør produkt ^{4, 6}	1.171,0	145,8	265,0	137,9	303,9	1.069	996	1.962	3.247	¹
Lars Ingmar Eng, markedsdirektør ^{4, 7}	1.143,5	142,7	272,5	141,0	322,2	1.049	1.059	2.080	2.065	¹
Steffan Lloyd, direktør Fag System ⁴	1.084,5	136,6	269,3	128,5	335,8	1.117	1.026	2.168	5.285	¹
Åge Sætrevik, investeringsdirektør ⁴	1.079,7	156,2	324,0	139,0	398,9	1.294	1.421	2.575	1.967	¹
Styret										
Mats C. Gottschalk, styreleder										
Ida Berild Guldborg, styremedlem										
Hans Aasnæs, styremedlem	72,0									
Kari Østerud, styremedlem	142,3									

¹ 67 år² 65 år³ Ytelsesbasert pensjonsordning⁴ Innskuddsbasert pensjonsordning⁵ Låntaker i Gjensidige Bank ASA med 4.530 tusen kroner utestående. Vilkår som gjelder er 2,30 prosent i rentesats og utløpsdato 28.04.2026⁶ Låntaker i Gjensidige Bank ASA med 890 tusen kroner utestående. Vilkår som gjelder er 2,30 prosent i rentesats og utløpsdato 28.09.2023⁷ Låntaker i Gjensidige Bank ASA med 950 tusen kroner utestående. Vilkår som gjelder er 1,99 prosent i rentesats og utløpsdato 20.08.2026

15. Skatt

Millioner kroner	2018	2017
Spesifikasjon av skattekostnad		
Betalbar skatt	12,5	15,8
Korreksjon tidligere år		1,4
Endring utsatt skatt	28,7	10,5
Sum skattekostnad	41,3	27,7
Forpliktelser ved utsatt skatt og eiendeler ved utsatt skatt		
Forpliktelser ved utsatt skatt og eiendeler ved utsatt skatt nettoføres når det foreligger en juridisk rett til å motregne slike eiendeler/forpliktelser, og når forpliktelser ved utsatt skatt/eiendeler ved utsatt skatt tilhører det samme skatteregimet. Motregnede beløp er som følger:		
Skatteøkende midlertidige forskjeller		
Aksjer, obligasjoner og øvrige verdipapirer		89,4
Gevinst- og tapskonto i livsselskap ¹	199,8	
Pensjonsmidler		1,6
Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	199,8	91,0
Skattereduserende midlertidige forskjeller		
Utlån og fordringer		(0,4)
Aksjer, obligasjoner og øvrige verdipapirer	(4,5)	
Avsetninger for forpliktelser		(6,8)
Pensjonsforpliktelser		(1,9)
Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	(4,5)	(9,1)
Netto midlertidige forskjeller	195,3	81,8
Netto forpliktelser ved utsatt skatt/(eiendeler ved utsatt skatt)	48,8	20,5
Avstemming av skattekostnad		
Resultat før skattekostnad	166,6	103,6
Beregnet skatt av resultat før skattekostnad (25 %)	(41,7)	(25,9)
Skatteeffekten av		
Skattefrie inntekter og kostnader		(0,6)
Gevinst ved salg innenfor fritaksmetoden	0,4	0,2
Korreksjon tidligere år		(1,4)
Sum skattekostnad	(41,3)	(27,7)
Effektiv skattesats	24,8 %	26,7 %
Endring i utsatt skatt		
Forpliktelser/eiendeler ved utsatt skatt per 1. januar	(20,5)	(10,2)
Endring utsatt skatt innregnet i resultatet	(28,7)	(10,5)
Skatt innregnet i andre inntekter og kostnader		
Skatt over OCI	0,4	0,2
Forpliktelser ved utsatt skatt/(eiendeler ved utsatt skatt) per 31. desember	(48,8)	(20,5)

¹ I forbindelse med nye skatteregler for livsforsikringsforetak fra og med inntektsåret 2018, kan foretakene etter overgangsregelen overføre resultat fra kundeporteføljen til gevinst- og tapskonto. Kontoen avskrives med 20 prosent hvert år. Foretaket har ført 249,8 millioner inn på denne kontoen. Beløpet består av midlertidige forskjeller i kundeporteføljen fra 2017, samt årets resultat i kundeporteføljen.

16. Forsikringsforpliktelsen splittet på bransje

Millioner kroner	Individuell rente og pensjon				Kollektiv rente og pensjon				Sum 2018
	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investeringsvalg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjons-kapital-bevis	Innskuddsbasert med investeringsvalg	Innskuddsbasert uten investeringsvalg	Sum kollektiv rente og pensjon	
Premiereserve	1.583,4		1.583,4	3.853,8			899,0	4.752,8	6.336,2
Tilleggsavsetninger	4,7		4,7	224,3			12,4	236,8	241,5
Kursreguleringsfond				5,7				5,7	5,7
Fond for regulering av pensjoner	0,4		0,4				2,5	2,5	2,9
Sum forsikringsforpliktelser i livsforsikring - kontraktsfastsatte forplikt.	1.588,6		1.588,6	4.083,9			913,9	4.997,8	6.586,4
Premiereserve		2.014,0	2.014,0		7.660,6	14.121,7		21.782,3	23.796,2
Innskuddsfond						305,6		305,6	305,6
Sum forsikringsforpliktelser i livsforsikring - særskilt investeringsvalgportefølje		2.014,0	2.014,0		7.660,6	14.427,2		22.087,8	24.101,8

Millioner kroner	Individuell rente og pensjon				Kollektiv rente og pensjon				Sum 2017
	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investeringsvalg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjons-kapital-bevis	Innskuddsbasert med investeringsvalg	Innskuddsbasert uten investeringsvalg	Sum kollektiv rente og pensjon	
Premiereserve	1.287,3		1.287,3	3.778,0			719,5	4.497,5	5.784,9
Tilleggsavsetninger	3,7		3,7	162,7			10,2	172,9	176,6
Kursreguleringsfond				54,7				54,7	54,7
Fond for regulering av pensjoner	0,4		0,4				1,8	1,8	2,2
Sum forsikringsforpliktelser i livsforsikring - kontraktsfastsatte forplikt.	1.291,4		1.291,4	3.995,5			731,5	4.726,9	6.018,4
Premiereserve		2.111,7	2.111,7		6.917,1	13.332,8		20.249,9	22.361,6
Innskuddsfond						319,0		319,0	319,0
Sum forsikringsforpliktelser i livsforsikring - særskilt investeringsvalgportefølje		2.111,7	2.111,7		6.917,1	13.651,8		20.568,9	22.680,6

17. Resultatregnskapet, teknisk regnskap

Millioner kroner	Individuell rente og pensjon				Kollektiv rente og pensjon				Sum 2018
	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investeringsvalg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjons-kapital-bevis	Innskuddsbasert med investeringsvalg	Innskuddsbasert uten investeringsvalg	Sum kollektiv rente og pensjon	
Premieinntekter FER	300,8	188,7	489,4	20,8	198,4	3.988,8	286,2	4.494,3	4.983,8
Inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	51,1		51,1	163,7			29,0	192,7	243,7
Inntekter fra investeringer i inv.valg porteføljen		(73,9)	(73,9)		(75,4)	(1.049,3)		(1.124,7)	(1.198,6)
Andre forsikringsrelaterte inntekter		19,4	19,4		69,1	62,1		131,1	150,5
Erstatninger	(38,9)	(223,4)	(262,3)	(71,2)	(63,0)	(1.333,2)	(103,9)	(1.571,3)	(1.833,5)
Endringer i forsikringsforpliktelsen - kontraktsfastsatte forpliktelser	(273,2)		(273,2)	(68,9)			(160,1)	(229,0)	(502,2)
Endringer i forsikringsforpliktelsen - særskilt investeringsportefølje		120,5	120,5		10,6	(1.552,3)		(1.541,7)	(1.421,3)
Sum midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser				(19,5)			(1,4)	(20,9)	(20,9)
Forsikringsrelaterte driftskostnader	(19,7)	(18,8)	(38,5)	(19,5)	(54,1)	(86,0)	(43,0)	(202,6)	(241,0)
Resultat av teknisk regnskap	20,0	12,5	32,5	5,4	85,5	30,2	6,9	128,0	160,5

Millioner kroner	Individuell rente og pensjon				Kollektiv rente og pensjon				Sum 2017
	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investeringsvalg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjons-kapital-bevis	Innskuddsbasert med investeringsvalg	Innskuddsbasert uten investeringsvalg	Sum kollektiv rente og pensjon	
Premieinntekter FER	311,7	256,9	568,6	39,2	188,8	4.053,1	257,2	4.538,3	5.106,9
Inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	43,0		43,0	169,2			24,0	193,2	236,2
Inntekter fra investeringer i inv.valg porteføljen		139,1	139,1		119,8	1.711,5		1.831,2	1.970,3
Andre forsikringsrelaterte inntekter		18,2	18,2		57,3	54,8		112,1	130,4
Erstatninger	2,2	(176,3)	(174,0)	340,3	(49,2)	(1.261,2)	(515,1)	(1.485,2)	(1.659,2)
Endringer i forsikringsforpliktelsen - kontraktsfastsatte forpliktelser	(305,2)		(305,2)	(537,7)			247,8	(289,9)	(595,1)
Endringer i forsikringsforpliktelsen - særskilt investeringsportefølje		(207,2)	(207,2)		(197,8)	(4.451,4)		(4.649,2)	(4.856,4)
Sum midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser				(2,0)			(1,0)	(3,0)	(3,0)
Forsikringsrelaterte driftskostnader	(23,0)	(16,3)	(39,3)	(18,9)	(48,3)	(80,6)	(40,3)	(188,0)	(227,3)
Resultat av teknisk regnskap	28,7	14,4	43,2	(9,9)	70,6	26,2	(27,5)	59,5	102,7

18. Flytting av reserver til/ fra andre foretak

Millioner kroner	Individuell rente og pensjon				Kollektiv rente og pensjon				Sum 2018
	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investeringsvalg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjons-kapital-bevis	Innskuddsbasert med investeringsvalg	Innskuddsbasert uten investeringsvalg	Sum kollektiv rente og pensjon	
Overføring av premiereserver fra andre forsikringsforetak / pensjonskasser		12,8	12,8	20,8	198,4	1.313,8	53,5	1.586,6	1.599,4
Overføring av premiereserve til andre forsikringforetak / pensjonskasser		(14,1)	(14,1)		(264,4)	(969,8)	(18,4)	(1.252,6)	(1.266,8)
Antall kontrakter fra andre		74	74	21	2.574	691	691	3.286	3.360
Antall kontrakter til andre		75	75		4.056	602	602	4.658	4.733

Millioner kroner	Individuell rente og pensjon				Kollektiv rente og pensjon				Sum 2017
	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investeringsvalg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjons-kapital-bevis	Innskuddsbasert med investeringsvalg	Innskuddsbasert uten investeringsvalg	Sum kollektiv rente og pensjon	
Overføring av premiereserver fra andre forsikringsforetak / pensjonskasser		29,7	29,7	39,2	188,8	1.709,3	52,1	1.989,3	2.019,0
Overføring av premiereserve til andre forsikringforetak / pensjonskasser		(4,9)	(4,9)		(40,2)	(1.144,0)	(42,1)	(1.226,3)	(1.231,2)
Antall kontrakter fra andre		218	218	35	2.190	2.002	2.002	4.227	4.445
Antall kontrakter til andre		18	18		3.793	695	695	4.488	4.506

19. Erstatninger fordelt på bransjer

Millioner kroner	Individuell rente og pensjon				Kollektiv rente og pensjon				Sum 2018
	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investeringsvalg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjons-kapital-bevis	Innskuddsbasert med investeringsvalg	Innskuddsbasert uten investeringsvalg	Sum kollektiv rente og pensjon	
Erstatninger	(32,1)	(209,2)	(241,3)	(126,2)	(10,3)	(151,7)	(42,7)	(331,0)	(572,3)
Gjenforsikringsandel av erstatninger	(6,9)		(6,9)				12,3	12,3	5,5
Sum betalte erstatninger	(38,9)	(209,2)	(248,1)	(126,2)	(10,3)	(151,7)	(30,4)	(318,7)	(566,8)

Millioner kroner	Individuell rente og pensjon				Kollektiv rente og pensjon				Sum 2017
	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investeringsvalg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjons-kapital-bevis	Innskuddsbasert med investeringsvalg	Innskuddsbasert uten investeringsvalg	Sum kollektiv rente og pensjon	
Erstatninger	(22,5)	(171,4)	(193,9)	(108,5)	(9,0)	(117,1)	(35,6)	(270,2)	(464,1)
Gjenforsikringsandel av erstatninger	24,8		24,8				11,3	11,3	36,1
Sum betalte erstatninger	2,2	(171,4)	(169,1)	(108,5)	(9,0)	(117,1)	(24,3)	(258,9)	(428,0)

20. Analyse av administrasjon-, risiko- og renteresultat

Millioner kroner	Individuell rente og pensjon			Kollektiv rente og pensjon			Sum kollektiv rente og pensjon	Sum 2018
	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investeringsvalg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjonskapitalbevis	Innskuddspensjon		
Administrasjonspremie	56,2	30,0	86,2	8,7	139,5	127,3	275,5	361,7
Administrasjonskostnad	(19,7)	(18,8)	(38,5)	(19,5)	(54,1)	(129,0)	(202,6)	(241,0)
Administrasjonsresultat I	36,5	11,3	47,7	(10,8)	85,4	(1,7)	73,0	120,7
Pris for rentegaranti						2,1	2,1	2,1
Fortjenestelement risiko						0,8	0,8	0,8
Administrasjonsresultat II	36,5	11,3	47,7	(10,8)	85,4	1,1	75,8	123,5
Risikopremie	242,0	10,3	252,3	7,2		272,7	279,9	532,2
Erstatninger	(281,2)	(9,0)	(290,2)	23,9	0,1	(247,2)	(223,2)	(513,4)
Risikoresultat	(39,2)	1,2	(38,0)	31,1	0,1	25,5	56,7	18,8
Faktisk avkastning	51,1		51,1	163,7		29,0	192,7	243,7
Garantert rente	(27,3)		(27,3)	(123,9)		(16,2)	(140,1)	(167,4)
Endring kursreg.fond				49,0			49,0	49,0
Renteresultat	23,7		23,7	88,8		12,8	101,6	125,3
Sum	21,0	12,5	33,5	109,1	85,5	39,5	234,1	267,6

Herav til kunde

Risikoresultat				15,8			15,8	15,8
Renteresultat	1,0		1,0	87,7		2,4	90,1	91,2
Til opppreservering				0,1			0,1	0,1
Sum kunder	1,0		1,0	103,7		2,4	106,1	107,2

Herav til eier

Administrasjonsresultat	36,5	11,3	47,7	(10,8)	85,4	1,1	75,8	123,5
Risikoresultat	(39,2)	1,2	(38,0)	15,3	0,1	25,5	40,9	2,9
Renteresultat	22,7		22,7	1,0		10,4	11,4	34,1
Bidrag fra eier				(0,1)			(0,1)	(0,1)
Resultat av teknisk regnskap	20,0	12,5	32,5	5,4	85,5	37,1	128,0	160,5

Millioner kroner	Individuell rente og pensjon			Kollektiv rente og pensjon			Sum kollektiv rente og pensjon	Sum 2017
	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investeringsvalg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjonskapitalbevis	Innskuddspensjon		
Administrasjonspremie	49,7	29,6	79,3	8,5	119,0	119,6	247,1	326,4
Administrasjonskostnad	(23,0)	(16,3)	(39,3)	(18,9)	(48,3)	(120,9)	(188,0)	(227,3)
Administrasjonsresultat	26,7	13,3	40,0	(10,4)	70,7	(1,2)	59,1	99,1
Risikopremie	259,3	10,1	269,4	9,2		244,4	253,6	523,0
Erstatninger	(277,5)	(9,0)	(286,5)	(9,1)		(254,9)	(264,0)	(550,5)
Risikoresultat	(18,2)	1,1	(17,1)	0,1		(10,4)	(10,4)	(27,5)
Faktisk avkastning	43,0		43,0	169,2		24,0	193,2	236,2
Garantert rente	(22,7)		(22,7)	(122,0)		(12,8)	(134,9)	(157,5)
Endring kursreg.fond				(28,1)		0,3	(27,8)	(27,8)
Renteresultat	20,3		20,3	19,1		11,4	30,5	50,8
Sum	28,7	14,4	43,2	8,8	70,6	(0,2)	79,3	122,4

Herav til kunde

Risikoresultat				0,1			0,1	0,1
Renteresultat				18,6		1,0	19,6	19,6
Sum				18,7		1,0	19,7	19,7

Herav til eier

Administrasjonsresultat	26,7	13,3	40,0	(10,4)	70,7	(1,2)	59,1	99,1
Risikoresultat	(18,2)	1,1	(17,1)			(10,4)	(10,5)	(27,6)
Renteresultat	20,3		20,3	0,5		10,4	10,9	31,2
Resultat av teknisk regnskap	28,7	14,4	43,2	(9,9)	70,6	(1,2)	59,5	102,7

21. Nytegning

Millioner kroner	Individuell rente og pensjon				Kollektiv rente og pensjon			Sum
	År	Kontrakter uten rett til andel av overskudd	Med investeringsvalg	Sum individuell rente og pensjon	Fripoliser	Pensjonskapitalbevis	Innskuddspensjon	Sum kollektiv rente og pensjon
Reserve /årlig innskudd	2018		52,3	52,3	20,7	1.359,5	283,5	1.663,7
	2017		157,7	157,7	26,5	1.339,9	303,6	1.670,0
Risikopremie	2018	21,8		21,8			20,4	20,4
	2017	64,1		64,1			20,0	20,0

Det er benyttet forskjellige målebegrep avhengig av produktets forsikringsmessige innhold. For sparerelaterte produkter er det benyttet avtalt innskudd eller overført reserve, for risikobaserte produkter er det benyttet årlig risikopremie.

22. Avkastning i porteføljene

Portefølje	År	Fripolise portefølje ¹	Øvrig kollektiv portefølje ¹	Samlet kollektiv portefølje ¹	Investeringsvalg portefølje	Selskaps portefølje
Bokført avkastning	2018	5,61 %	4,77 %	5,20 %	3,84 %	1,35 %
Verdijustert avkastning	2018	4,30 %	3,61 %	3,95 %	(5,28) %	1,31 %
Bokført avkastning	2017	3,75 %	3,62 %	3,68 %	5,73 %	1,52 %
Verdijustert avkastning	2017	4,47 %	3,78 %	4,22 %	11,05 %	1,37 %
Bokført avkastning	2016	4,08 %	2,99 %	3,76 %	3,64 %	2,02 %
Verdijustert avkastning	2016	4,87 %	4,11 %	4,66 %	4,23 %	2,24 %
Bokført avkastning	2015	5,43 %	2,84 %	4,67 %	4,98 %	2,19 %
Verdijustert avkastning	2015	5,42 %	2,89 %	4,68 %	6,30 %	1,97 %
Bokført avkastning	2014	4,63 %	3,97 %	4,47 %	3,63 %	2,54 %
Verdijustert avkastning	2014	4,63 %	3,97 %	4,46 %	13,29 %	2,45 %
Bokført avkastning	2013	4,57 %	3,96 %	4,48 %	3,35 %	2,47 %
Verdijustert avkastning	2013	4,67 %	4,10 %	4,55 %	16,16 %	2,72 %

¹ Ved avkastningsberegning i kollektivporteføljen er det brukt Dietz metode som er formelverket som inngår i forskrift for beregning av kapitalavkastning i livsforsikring.

23. Endring avsetninger i kontraktsfastsatte forpliktelser

Millioner kroner	2018	2017
Premiereserve		
Per 1. januar	5.784,9	5.217,1
Netto resultatførte avsetninger	487,0	555,0
Overskudd på avkastningsresultatet	5,6	3,0
Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	15,3	
Justering av forsikringsforpliktelser fra andre resultatkomponenter	43,5	9,8
Per 31. desember	6.336,2	5.784,9
Tilleggsavsetninger		
Per 1. januar	176,6	164,4
Netto resultatførte avsetninger	64,8	12,2
Per 31. desember	241,5	176,6
Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.		
Per 1. januar	2,2	1,2
Netto resultatførte avsetninger	(0,6)	
Overskudd på avkastningsresultatet	1,4	1,0
Per 31. desember	2,9	2,2
Kursreguleringsfond		
Per 1. januar	54,7	26,9
Endring avsetning i kursreguleringsfond	(49,0)	27,8
Per 31. desember	5,7	54,7

24. Endring avsetninger i særskilt investeringsvalgportefølje

Millioner kroner	2018	2017
Premiereserve		
Per 1. januar	22.361,6	17.513,4
Netto resultatførte avsetninger	2.325,6	5.774,2
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser	24.687,2	23.287,6
Overføringer mellom fond	(891,0)	(926,0)
Per 31. desember	23.796,2	22.361,6
Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner		
Per 1. januar	319,0	314,3
Netto resultatførte avsetninger	(904,4)	(921,3)
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser	(585,4)	(607,0)
Overføringer mellom fond	891,0	926,0
Per 31. desember	305,6	319,0

25. Aksjebasert betaling

Beskrivelse av de aksjebaserte betalingsordningene

Per 31. desember 2018 har Gjensidige Pensjonsforsikring AS følgende aksjebaserte betalingsordninger:

Aksjebasert godtgjørelse for ledende ansatte med oppgjør i aksjer og kontanter (godtgjørelsesordningen)

Gjensidige har etablert aksjebasert betaling med oppgjør i aksjer for konsernledelse og nærmere definerte ledende ansatte.

Som omtalt i styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse i note 8 skal halvparten av den variable godtgjørelsen gis i form av aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, hvor en tredjedel kan disponeres hvert av de kommende tre år. Av dette deles i overkant av 50 prosent ut som aksjer og i underkant av 50 prosent gjøres opp i kontanter for å dekke skatteforpliktelser (nettoppgjør).

Den virkelige verdien på tildelingstidspunktet måles basert på markedspris. Beløpet innregnes som en lønnskostnad på tildelingstidspunktet med motpost annen innskutt egenkapital, både for den delen som gjøres opp i aksjer og den delen som gjøres opp i kontanter for å dekke skatteforpliktelser. Det er ikke knyttet spesifikke selskapsrelaterte eller markedsrelaterte opptjeningskriterier til aksjene, men foretaket kan foreta en revurdering dersom etterfølgende resultater og utvikling tilsier at bonusen ble basert på uriktige forutsetninger. Forventet utdeling settes til 100 prosent. Det foretas ingen justering av verdien av den kontantbaserte andelen basert på aksjekursen på rapporteringstidspunktet. Antall aksjer justeres for utdelt utbytte.

Aksjespareprogram for ansatte med oppgjør i aksjer

Gjensidige har etablert et aksjespareprogram for ansatte i konsernet, med unntak av ansatte i Gjensidige Baltic. Alle fast ansatte har anledning til å spare et årlig beløp på inntil 75.000 kroner. Sparing gjennomføres gjennom faste lønnstrekk, som fire ganger i året benyttes til å kjøpe aksjer. De ansatte får en rabatt i form av tilskudd på 20 prosent, begrenset oppad til 3.000 kroner per år, hvilket tilsvarer maksimal skattefri rabatt. For hver fjerde aksje som eies etter to år vil den ansatte motta én bonusaksje, forutsatt at vedkommende fortsatt er ansatt eller er blitt pensjonist. Det eksisterer ingen øvrige innvinningsbetingelser i denne ordningen.

Den virkelige verdien på tildelingstidspunktet måles basert på markedspris. Rabatten innregnes som en lønnskostnad på tildelingstidspunktet med motpost annen innskutt egenkapital. Verdien av bonusaksjene innregnes som en lønnskostnad over opptjeningsperioden som er to år, med motpost annen innskutt egenkapital.

Måling av virkelig verdi

Virkelig verdi for aksjene som tildeles gjennom den aksjebaserte betalingsordningen for ledende ansatte samt kontantene som for å dekke skatteforpliktelsene, beregnes med utgangspunkt i aksjekursen på tildelingstidspunktet. Beløpet innregnes umiddelbart.

Virkelig verdi for bonusaksjene som tildeles gjennom aksjespareprogrammet beregnes med utgangspunkt i aksjekursen på tildelingstidspunktet, hensyntatt sannsynlighet for at den ansatte fortsatt er ansatt etter to år og at den ansatte ikke har solgt aksjene sine i den samme toårsperioden. Beløpet periodiseres over opptjeningsperioden, som er to år.

Forutsetninger benyttet i beregning av virkelig verdi på tildelingstidspunktet var som følger

	Godtgjørelsesordningen		Aksjespareprogrammet	
	2018	2017	2018	2017
Vektet gjennomsnittlig aksjekurs (NOK)	149,10	135,00	130,55	139,26
Forventet avgang	I/A	I/A	10 %	10 %
Forventet salg	I/A	I/A	5 %	5 %
Bindingstid (år)	3	3	2	2
Forventet utbytte (NOK per aksje) ¹	4,50	6,57	4,50	6,57

¹ Forventet utbytte er beregnet basert på konsernets faktiske resultat etter skattekostnad per tredje kvartal, grosset opp til et fullt år, gitt maksimal utbytteutdeling tilsvarende 70 prosent av resultat etter skattekostnad. Dette er gjort som en teknisk beregning da foretakets prognose for resultat i fjerde kvartal ikke kunne benyttes på det tidspunktet beregningene ble gjort.

Personalkostnader

Millioner kroner	2018	2017
Godtgjørelsesordningen for ledende ansatte	0,7	0,9
Aksjespareprogram for ansatte	0,2	0,2
Sum kostnader	1,0	1,0

Aksjespareprogrammet

	2018	2017
Antall bonusaksjer		
Utestående 1. januar	1.924	1.252
Tildelt i løpet av perioden	1.687	1.226
Gått tapt i løpet av perioden	(50)	(50)
Overført i løpet av perioden	(699)	(786)
Flyttinger til/(fra) i løpet av perioden	(50)	282
Utestående 31. desember	2.812	1.924
Kan utøves 31. desember		
Gjennomsnittlig gjenværende levetid på utestående bonusaksjer	1,02	1,00
Vektet gjennomsnittlig virkelig verdi på tildelte bonusaksjer	115,89	120,27
Vektet gjennomsnittlig aksjekurs på bonusaksjer utøvd i løpet av perioden	130,55	139,43

Vektet gjennomsnittlig utøvelseskurs vil alltid være 0 siden ordningen omfatter bonusaksjer og ikke opsjoner.

Godtgjørelsesprogrammet

	Antall aksjer 2018	Antall kontant- oppgjorte aksjer 2018	Antall aksjer 2017	Antall kontant- oppgjorte aksjer 2017
Antall aksjer				
Utestående 1. januar	7.076	6.346	5.678	5.166
Tildelt i løpet av perioden	3.040	2.659	2.821	2.474
Utvøyd i løpet av perioden	(3.528)	(3.182)	(2.911)	(2.656)
Flyttinger til/(fra) i løpet av perioden			1.155	1.029
Justering dividende i løpet av perioden	324	304	333	333
Utestående 31. desember	6.912	6.127	7.076	6.346
Kan utøves 31. desember				
Gjennomsnittlig gjenværende levetid på utestående aksjer	0,71	0,71	0,75	0,74
			2018	2017
Vektet gjennomsnittlig virkelig verdi på tildelte aksjer ²			149,10	135,00
Vektet gjennomsnittlig aksjekurs på aksjer utvøyd i løpet av perioden			147,91	133,53
Verdi av tildelte aksjer som skal gjøres opp i kontanter			135,20	154,90

² Virkelig verdi er fastsatt med utgangspunkt i markedsverdien av aksjen på tildelingstidspunktet.

Vektet gjennomsnittlig utøvelseskurs vil alltid være 0 siden ordningen omfatter aksjer og ikke opsjoner.

26. Andeler i tilknyttede foretak

Millioner kroner	Forretnings- kontor	Eierandel	Kostpris 31.12.2018	Balanseført verdi 31.12.2018	Kostpris 31.12.2017	Balanseført verdi 31.12.2017
Tilknyttede foretak						
Malling & Co Eiendomsfond IS - Kollektivporteføljen	Oslo, Norge	35,1 %	792,3	908,5		
Malling & Co Eiendomsfond IS - Investeringsvalgporteføljen	Oslo, Norge	27,8 %	686,6	815,7		
Sum tilknyttede foretak		62,9 %	1.478,9	1.724,1		

Millioner kroner	Eiendeler	Egenkapital	Gjeld	Inntekter	Resultat	Resultat inntekts-ført
For hele foretaket 2018						
Tilknyttede foretak - tilleggsinformasjon						
Malling & Co Eiendomsfond IS	2.505,4	2.432,2	73,3	60,1	56,0	

Erklæring fra styret og daglig leder

Styret og daglig leder har i dag behandlet og fastsatt godkjent årsberetning og årsregnskap for Gjensidige Pensjonsforsikring AS for kalenderåret 2018 og per 31. desember 2018 (årsrapporten 2018).

Vi erklærer etter beste overbevisning at årsregnskapet for 2018 er utarbeidet i samsvar med IFRS som fastsatt av EU, med krav til tilleggsopplysninger som følger av regnskapsloven, herunder Forskrift om årsregnskap for livsforsikring. Regnskapsopplysningene gir et rettviseende bilde av foretakets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet, samt at årsberetningen gir en rettviseende oversikt over viktige begivenheter i regnskapsperioden og deres innflytelse på årsregnskapet, nærstående vesentlige transaksjoner og de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer virksomheten står overfor i neste regnskapsperiode.

Oslo, 14. februar 2019

Styret i Gjensidige Pensjonsforsikring AS

Mats Gottschalk

Styreleder

Kari Østerud

Hans Aasnes

Ida Guldborg

Torstein Ingebretsen

Daglig leder

Til generalforsamlingen i Gjensidige Pensjonsforsikring AS

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Gjensidige Pensjonsforsikring AS' årsregnskap som viser et totalresultat på mkr 124,3. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap, oppstilling av endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noteopplysninger til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2018, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik internkontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om andre lovmessige krav*Konklusjon om årsberetningen*

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og forutsetningen om fortsatt drift er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000

«Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 14. februar 2019
Deloitte AS

Aase Aamdal Lundgaard
statsautorisert revisor

Gjensidige er et ledende nordisk skadeforsikringsselskap notert på Oslo Børs. Vi har om lag 3.900 medarbeidere og tilbyr skadeforsikring i Norge, Danmark, Sverige og Baltikum. I Norge tilbyr vi også bank, pensjon og sparing.

Gjensidige Pensjonsforsikring er et heleid datterselskap som tilbyr innskuddsbaserte pensjonsløsninger og risikodekninger. Konsernets driftsinntekter var 26 milliarder kroner i 2018, mens forvaltningskapitalen utgjorde 157 milliarder kroner.